

MALMÖ HÖGSKOLA
FAKULTETEN FÖR
HÄLSA OCH SAMHÄLLE

VAD FÅR EN INDIVID TILL ATT BRYTA MOT LAGEN?

- EN KVALITATIV STUDIE OM YTTRE
FAKTORERS PÅVERKAN PÅ KRIMINALITET

ELIAN ASTOUR
MUHAREMA HODZIC

VAD FÅR EN INDIVID TILL ATT BRYTA MOT LAGEN?

- EN KVALITATIV STUDIE OM YTTRE
FAKTORERS PÅVERKAN PÅ KRIMINALITET

ELIAN ASTOUR
MUHAREMA HODZIC

Astour, E & Hodzic, M. Vad får en individ till att bryta mot lagen? En kvalitativ studie om yttre faktorerers påverkan på kriminalitet. *Examensarbete i socialt arbete 15 högskolepoäng*. Malmö högskola: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för socialt arbete, 2013.

I den dominerande samhällssynen ses kriminalitet som ett avvikande beteende eftersom det går emot den rådande lagstiftningen och normerna. Det finns alltid människor som inte följer normerna och ses därför som avvikare. Vad är det som får vissa personer att bryta mot lagen? Denna fråga är komplex eftersom alla individer påverkas av yttre faktorer på olika sätt. Författarna är intresserade av hur yttre faktorer kan påverka människor till att begå brottsliga handlingar. Det finns en del tidigare forskning om detta ämne, bland annat om betydelsen av att växa upp i dysfunktionella familjeförhållanden och hur vännerna och skolan påverkar den enskilde individens kriminella beteende. Teoridelen utgår från symbolisk Beckers stämplingsteori om avvikelse samt inlärningsteorin som bland annat berör observationens betydelse för individens inlärning. Utifrån studiens syfte har den kvalitativa metoden valts i form av semistrukturerade intervjuer för att få en djupare förståelse av intervjupersonernas egna upplevelser. Det utfördes åtta intervjuer med före detta kriminella personer vid tre Kris (Kriminellas revansch i samhället) föreningar i Skåne. Resultatet och analysen belyser intervjupersonernas egna upplevelser kring det avvikande beteendet. De nämner bland annat otryggheten och den kärlekslösa uppfostran som en bidragande faktor som lett dem till kriminalitet. I diskussionen förs främst en reflektion kring resultat och analysavsnittet där författarnas egna kritiska funderingar lyftas fram. Det är omgivningens syn som sätter stämpeln på individen som avvikare, därför är det viktigt att studera individens omgivning för att förstå sig på dennes avvikande handlande.

Nyckelord: avvikande beteende, brottslighet, kriminalitet, stämpling, yttre faktorer

WHAT IS IT THAT MAKES SOME PEOPLE GO AGAINST THE LAW?

-A QUALITATIVE STUDY OF EXTERNAL FACTORS IMPACT ON CRIME

**ELIAN ASTOUR
MUHAREMA HODZIC**

Astour, E & Hodzic, M. What is it that makes some people go against the law? A qualitative study of external factors impact on crime. *Degree project in social work 15 credits*. Malmö University: Faculty of health and society, Department of social work, 2013.

In the dominant society's view crime sees as a deviant behavior because it goes against the prevailing laws and norms. There are always people who do not follow the standards in society and is therefore seen as outliers. What is it that makes some people go against the law? This issue is complex because all individuals respond in different ways when external factors influence them. The authors are interested in how external factors can influence people to commit criminal actions. There is some previous research on this topic that includes the importance of understanding how it is for a child to grow up in a dysfunctional family and how friends and school influence the individual's criminal behavior. The theoretical part is based on symbolic interactionism, Howard Beckers labeling theory about the deviant behavior and the learning theory that includes how observation is relevant to the individual's learning. Based on the purpose of the study the qualitative method is chosen in the form of semi-structured interviews to gain a deeper understanding of the interviewees' own experiences. Eight interviews were performed with former criminals at three different Kris (kriminellas revansch i samhället) organizations in Skåne. The results and analysis highlights the interviewees' own experiences about the deviant behavior. They mention, among other things, that the insecurity and unloving upbringing as a contributing factor that led them to crime. The discussion is primarily a reflection on the results and analysis section where the authors' own critical reflections is highlighted. It is the surrounding environment that put the divergent label on the individual, therefor it is important to study the individual's environment to understand his deviant behavior.

Keywords: criminality, delinquency, deviant behavior, external factors, labeling

FÖRORD

Examensarbetet som handlar om hur yttre faktorer har påverkat den enskilde individen till att begå brottsliga handlingar har varit oerhört intressant att forska om. Det har öppnat upp ögonen för oss samt fått oss att reflektera kring våra egna fördomar och breddat vårt tänkande.

Vi vill först och främst tacka våra intervjupersoner för att de medverkat i vår studie och tagit sig tid att svara på våra frågor, utan dem hade det inte varit möjligt att utföra studien. Tack vare att de har varit tillmötesgående och villiga att dela med sig av sina upplevelser har det bidragit till att studien blivit levande och intresseväckande.

Vi vill även tacka vår handledare Lars Gösta Eriksson som har hjälpt oss med råd och synpunkter vilket har höjt kvalitén av innehållet i studien.

Slutligen vill vi rikta ett personligt tack till våra nära och kära som uppmuntrat oss när det verkligen har behövts.

TACK!

Elia Astour och Muharema Hodzic
Malmö, 2013

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFORMULERING.....	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	5
1.3 BAKGRUND.....	5
1.4 CENTRALA BEGREPP FÖR STUDIEN.....	6
1.5 DISPOSITION.....	6
2. TIDIGARE FORSKNING	8
2.1 NORMAVVIKANDE BETEENDE.....	8
2.2 FAMILJEFÖRHÅLLANDEN, VÄNNER OCH SKOLA.....	8
2.3 EKONOMI OCH BOSTADSOMRÅDE.....	9
3. TEORI	10
3.1 SYMBOLISK INTERAKTIONISM.....	10
3.2 HOWARD BECKER: STÄMPLINGSTEORIN.....	11
3.3 INLÄRNINGSTEORIN.....	12
3.3.1 <i>Social inlärningsteori</i>	13
4. METOD	13
4.1 FORSKNINGSSTRATEGI.....	14
4.2 URVAL OCH AVGRÄNSNING.....	14
4.3 INTERVJUGUIDE.....	15
4.4 TILLFÖRLITLIGHET OCH ÄKTHET.....	16
4.5 TROVÄRDIGHET OCH FÖRSTÅELSE.....	17
4.6 ETISKA ASPEKTER.....	17
4.7 DATABEARBETNING.....	18
4.8 GENOMFÖRANDE.....	19
4.9 REFLEKTION KRING INTERVJUTILLFÄLLEN.....	20
5. RESULTAT OCH ANALYS	20
5.1 VÄGEN IN I KRIMINALITET.....	20
5.2 FAMILJEFÖRHÅLLANDE.....	25
5.3 VÄNNER.....	28
5.4 SKOLA.....	29
5.5 EKONOMI.....	32
5.6 BOSTADSOMRÅDE.....	32
6. DISKUSSION	33
6.1 DISKUSSION AV SYFTET OCH FRÅGESTÄLLNINGEN.....	33
6.2 DISKUSSION AV TEORI.....	33
6.3 DISKUSSION AV METODEN.....	34
6.4 DISKUSSION AV RESULTAT OCH ANALYS.....	35
7. REFERENSLISTA	38
8. BILAGOR	40

1. INLEDNING

Utifrån den dominerande samhällssynen ses kriminalitet som ett avvikande beteende eftersom det går emot den rådande lagstiftningen och normerna. Lagar och regler är till för att följas, men vad är det som får en person till att bryta dem? Kriminalitet är något som inte accepteras i dagens samhälle till den grad att samhället beslutar att frihetsberöva de personer som har begått brottsliga handlingar. Majoriteten av individerna försöker ständigt att följa normerna. De befinner sig i ett skede som inte enbart påverkas av normerna utan även av omgivningens syn på deras handlande. Vilket beteende som anses vara korrekt beror alltså på hur handlingen som utförs bemöts av omgivningen. Det finns alltid människor som inte följer normerna och ses därför som avvikare. Det är betydelsefullt att fånga upp de individer som tänjer på gränserna för att de inte ska hamna i kriminalitet.

Det finns många faktorer som påverkar hur en person kommer att formas. Stattin och Andershed (2002) lyfter fram att det är olika omständigheter som kan leda till att en person anses ha ett avvikande beteende. Författarna är intresserade av att undersöka hur yttre faktorer kan påverka människor till att begå brottsliga handlingar. Denna fråga är komplex eftersom alla individer påverkas av yttre faktorer på olika sätt. Med yttre faktorer menas hur familjeförhållandet, skolan, vännerna, ekonomin och bostadsområdet sett ut och på vilket sätt dessa yttre faktorer kan ha varit betydelsefulla för den enskildes väg in i kriminaliteten.

1.1 Problemformulering

Som tidigare nämnts är kriminalitet ett samhällsfenomen som inte är accepterat. Vid vidare diskussion av ämnet uppkom det hur viktigt det är att studera hela miljön runt en individ för att förstå sig på dennes avvikande handlingar, det vill säga vad som påverkar individen och hur denne själv upplever sin tillvaro. Yttre faktorer kan ha en stor inverkan på den enskilde individen till att begå brottsliga handlingar. Individernas egna upplevelser av hur yttre faktorer har påverkat deras kriminella beteende är viktigt att uppmärksamma för att i framtiden kunna strukturera upp ett förebyggande arbete för de individer som ligger i riskzon till att bli kriminella. Stattin och Andershed (2002) nämner vikten av det förebyggande arbetet för den enskilde individens problemområden i hopp om att förhindra ett fortsatt avvikande beteende.

1.2 Syfte och frågeställning

Vårt syfte med examensarbetet är att undersöka intervjupersonernas upplevelser av hur yttre faktorer har påverkat dem till att begå brottsliga handlingar. I fokus står individernas egna berättelser av vilka faktorer som bidrar till avvikande beteenden som leder individerna in i kriminalitet. Utifrån vårt syfte lyder vår frågeställning på följande sätt:

- Hur har yttre faktorer påverkat den enskilde individen till att begå brottsliga handlingar?

1.3 Bakgrund

Vad som anses vara ett brott i Sverige redovisas främst i brottsbalken som kan hittas i lagboken. Enligt den svenska lagen definieras brott som en handling som har en straffpåföljd. Eftersom samhällets normer förändras genom tiderna, ändras även vad som anses vara brottsligt, dock är alla skyldiga att veta vad som är lagligt och olagligt. Trots det förblir olagliga handlingar de handlingar som enligt

normen är avvikande. Det finns många handlingar och beteenden som anses som avvikande och de flesta stämplas som negativa. Det som kan leda till att en individs handlande anses vara avvikande är faktorer som kan påverka individen jaguppfattning till det negativa (Ekbom m fl, 2011).

I en rapport från brottsförebyggande rådet diskuteras ett antal riskfaktorer som kan påverka ett barn till att bli kriminell. Något som kan vara en riskfaktor är föräldrarnas uppfostran. Om föräldrar brister i sin omvårdnad av barnet, har svårt för att visa barnet kärlek och trygghet kan risken öka för att barnet utvecklar ett avvikande beteende. De barn som i ung ålder uppvisar ett avvikande beteende löper en större risk för att senare bli kriminella. Det avvikande beteendet kan upptäckas till exempel genom att barnet uppvisar ett aggressivt beteende genom att slå andra barn eller vuxna i sin omgivning. Det kan även vara att barnet har svårigheter med inlärning i tal och skrift, något som kan upptäckas i skolan. Detta kan i sin tur bidra till att det blir svårare för barnet att knyta vänskapsrelationer i skolan, eftersom barnet kan uppleva att denne inte hänger med i den takt som andra barn gör och på så sätt känna sig utanför (Andersson, 2001).

Något annat som nämns i denna rapport är hur den ekonomiska situationen ser ut för barnet och dennes familj. Om föräldrarna är arbetslösa eller lågt betalda kan det vara en riskfaktor för barnet som kan leda till kriminalitet. Det har även visat sig finnas samband mellan ogynnsamma bostadsområden och brottslighet. Bostadsområdets struktur kan utveckla ett kriminellt beteende på sikt för ungdomar. Det kriminella beteendet kan utvecklas rent fysiskt av bostadsområdet genom att det är enkelt att finna platser där ingen annan brukar vistas eller för att det finns gott om mörka platser. Det kriminella beteendet kan även utvecklas på grund av vem som bor i bostadsområdet, vilket möjligtvis gör det enklare att skapa relationer med personer som är kriminella (Andersson, 2001).

1.4 Centrala begrepp för studien

Begreppet *kriminalitet* definieras enligt Nationalencyklopedin (2013:1) som begångna straffbelagda handlingar. En kriminell individ benämns därmed som brottslig, olaglig eller straffbar (Nationalencyklopedin, 2013:2). Studien utgår från att kriminalitet och brottsliga handlingar är samma sak med förklaringen att en person är kriminell då denne har brutit mot dagens lagstiftning.

Becker (2006) definierar begreppet *avvikande beteende* som en individ som bryter mot de etablerade reglerna och normerna som råder i samhället. Då individen accepterar omgivningens reaktion på denne som avvikare, blir den därmed avvikare. Denna definition kommer att föreligga för studien där avvikande beteende inte enbart ses utifrån kriminalitet utan även i andra sammanhang.

Med en *riskfaktor* menas att det finns en faktor som kan bidra till en ökad risk för ohälsa och problem. Riskfaktorerna förekommer i olika kontexter, hos individen, i familjen, skolan och kamratkretsen samt på samhällsnivå. Dessa faktorer interagerar med varandra (Statens folkhälsoinstitut, 2013). Studien har utgått från denna definition av riskfaktorer.

1.5 Disposition

Första kapitlet består av inledning som ger en bild av hur kriminalitet ses utifrån de rådande lagarna och normerna. Därefter följer problemformuleringen, syftet och frågeställningen som beskriver vad studien ska undersöka. Dessa delar lyfter

upp betydelsen av att förstå individens bakgrund och hur yttre faktorer har påverkat dennes avvikande handlande. I bakgrunden uppmärksammas en rapport från brottsförebyggande rådet som handlar om riskfaktorers betydelse för kriminalitet. Slutligen presenteras de centrala begreppen som används i studien som är kriminalitet, avvikande beteende och riskfaktorer.

Tidigare forskning presenteras i andra kapitlet. Avsnittet är indelat i tre delar där första delen handlar om det normavvikande beteendet. Följande del beskriver dysfunktionella familjeförhållanden samt om vännernas och skolans påverkan på den enskilde individens kriminalitet. Sista delen redogör för ekonomins och bostadsområdets inverkan på individen och hur dessa kan anses som riskfaktorer.

Tredje kapitlet presenterar studiens teorier var den första är symbolisk interaktionism som handlar om att förstå vikten av det sociala samspelet för individens självmedvetande. Andra teorin är Beckers stämplingsteori som beskriver att en avvikelse inte är en egenskap av själva handlingen utan en följd av hur personen själv uppfattar handlingen i interaktion med omgivningen. Den sista teorin är inlärningsteorin som handlar om hur beteenden kan uppstå bland annat genom observation. De båda sistnämnda låter sig inordnas under symbolisk interaktionism.

Det fjärde kapitlet är metoddelen som inleds med forskningsstrategi vilket är den kvalitativa metoden som består av intervjuer. Därefter beskrivs urval och avgränsningar där författarna har ett målinriktat urval med intervjuer som är relevanta utifrån studiens forskningsfråga. Därefter följer en redogörelse av utformningen av intervjuguiden. I metoddelen tar författarna även upp hur de använt sig av begreppen tillförlitlighet och äkthet. Vidare belyses trovärdighet och förståelse som bland annat tar upp aspekten kring hur frågorna som ställs till intervjupersonerna kan misstolkas av dem och därmed författarna felaktiga svar. Följande del innefattar de etiska aspekterna som handlar om hur författarna bör förhålla sig till individkraven. Därefter beskrivs hur författarna gått tillväga när det gäller databearbetningen av det insamlade materialet. Vidare tas genomförandet upp av studien som beskrivs i detalj om hur författarna har gått tillväga. Slutligen redogörs en reflektion kring intervjutillfällena.

Nästkommande kapitel är det femte som redogör för resultatet och analysen av studien. Resultatet är indelat i sex delar utifrån intervjuguidens kategoriseringar. Resultatet består av citat från de sex intervjuer som sedan analyseras med hjälp av tidigare forskning och teori. Resultatet belyser intervjupersonernas egna upplevelser av hur yttre faktorer påverkat deras liv.

Uppsatsen avslutas med ett sjätte kapitel där diskussion kring syfte och frågeställningen, teori, metoden samt resultat och analys presenteras. I denna del reflekterar författarna kring de yttre faktorernas betydelse för individens kriminella beteende utifrån det insamlade materialet. Författarna ger avslutningsvis förslag på vidare forskning.

2. TIDIGARE FORSKNING

Tidigare forskning presenteras i detta kapitel. För att underlätta för läsarna har kapitlet delats in i tre områden; normavvikande beteende, familjeförhållanden, vänner och skola samt ekonomi och bostadsområde.

2.1 Normavvikande beteende

Utifrån ett politiskt förhållningssätt ses brottslighet som ett normavvikande beteende. Normavvikande beteende, vad som anses vara rätt eller fel, ändras i samhället och medför att nya tankesätt uppstår hela tiden. Lagstiftningen och värderingarna är det som avgör vad som är rätt och fel, vem som har gjort rätt eller fel och om denne ska straffas eller ej (Ekbom m fl, 2011).

Det är svårt att peka ut vad det är som påverkar en person till ett normavvikande beteende. Stattin och Andershed (2002) beskriver att en person påverkas både av biologiska och sociala förhållanden. Denna studie kommer endast fokusera på de sociala förhållandena i form av yttre faktorer. För att förstå en person och dess handlingar måste miljön runt personen studeras, men även vilken slags livshistoria personen haft. Det kan göras genom att undersöka vilka slags förhållanden personen har haft och hur de har utspelat sig. Fokus ligger oftast på hur familjelivet, närmiljön och umgängeskretsen sett ut för personen (a a).

Att en person stöter på enstaka problem under sin uppväxt behöver inte leda till kriminalitet eller annan anpassningsproblematik. Dock blir risken större ju fler problem personen stöter på under en längre tid i sin uppväxt. Om personen har problem i hemmet, skolan och fritiden kallas det för multiproblematik. Multiproblematik kan förhoppningsvis lösas genom att utföra ett ingripande inom alla problemområden samtidigt och förhindra problemen genom förebyggande arbete. Det förebyggande arbetet bör ske i ett tidigt stadium för att arbetet ska kunna uppnå så goda resultat som möjligt (Stattin & Andershed, 2002).

2.2 Familjeförhållanden, vänner och skola

Bartol (2011) beskriver hur ensamstående föräldrar kan ses som en riskfaktor för barnet. Anledningen är att den ensamstående föräldern kan komma i kontakt med andra riskfaktorer, till exempel dålig ekonomi eller konfliktfyllda relationer med sina barn. Samtidigt kan ensamstående föräldrar oftast ha andra personer i sin omgivning som hjälper till med att vägleda och uppfostra barnet, vilket medför att barnet ändå får den vård och omsorg som denne behöver. Därför menar Bartol att ensamstående föräldrar i sig inte är en riskfaktor, men i samband med andra riskfaktorer kan det ses negativt (Bartol, 2011).

Bartol (2011) nämner att barn med normavvikande beteende har svårt att hitta vänner som är i samma ålder. Risken att bli inspirerad av äldre kamrater är mycket stor. Bartol beskriver även hur äldre syskon har en stor inverkan på sina småsyskon. Småsyskon ser oftast upp till sina äldre syskon och vill gärna efterlikna deras beteende. Om då det äldre syskonet har ett avvikande beteende kan det leda till att det yngre barnet går i samma fotspår. Dock kräver detta att de har en god kontakt med varandra och är i ungefär samma ålder. Är kontakten dålig mellan dem eller om det finns en stor åldersskillnad brukar det oftast leda till att det syskonet som ännu inte har ett normavvikande beteende tar avstånd från sitt äldre syskon och väljer en annan väg (Bartol, 2011).

Personer som i tidig ålder har anpassningsproblematik kommer vanligen från dåliga hemförhållanden. Det dåliga hemförhållandet kan bero på att barnets föräldrar själva har ett normavvikande beteende i form av kriminalitet eller missbruk. Forskning visar att personer som befinner sig i riskzonen för att bli kriminella kan även utveckla ett våldsamt beteende, ett narkotikaberoende och andra problem. Det har visat sig att dessa personer även har en låg skolmotivation och därmed dåliga skolprestationer. Det kan i sin tur leda till svaga vänskapsförbindelser till klasskamraterna och att personen utvecklar en dålig självkänsla, samtidigt visar denne en hård attityd utåt. Den bristande vänskapskretsen kan medföra att barnet kommer i kontakt med kamrater som är äldre och som accepterar ett normbrytande beteende (Stattin & Andershed, 2002).

Ju sämre uppväxtvillkoren och levnadsförhållandena har varit för en individ desto större blir kriminalitetens omfattning. Även här läggs stor vikt vid yttre faktorer och hur dessa påverkar individen. Om föräldrarna är beroende av droger, missköter omvårdnaden av barnet och/eller är arbetslösa blir riskfaktorerna större och kan leda till att barnet senare i livet begår brottsliga handlingar (Ekbom m fl, 2011).

Bartol menar att de individer som är kriminella i vuxen ålder kan ha haft ett antisocialt beteende i sin barndom. Fler studier måste göras för att kartlägga vilka riskfaktorerna är som kan utveckla ett normbrytande beteende hos ett barn som senare i livet leder till kriminalitet. Alla människor utvecklas på olika sätt och därför blir det svårt att säga att just en särskild riskfaktor leder till ett kriminellt beteende vid vuxen ålder. Oftast kan det avvikande beteendet utmärkas hos ett barn redan i tidig ålder. Den tidigare forskningen inom detta område tyder på att ju fler riskfaktorer ett barn är utsatt för, desto större är sannolikheten att barnet utvecklar ett kriminellt beteende (Bartol, 2011).

2.3 Ekonomi och bostadsområde

Fattigdom och arbetslöshet är riskfaktorer som återkommer i tidigare forskning. Barn och ungdomar som har fattiga eller arbetslösa föräldrar riskerar att bli brottslingar. Föräldrarnas stress och rädsla över den dåliga ekonomin i hushållet kan leda till att föräldrarnas tålamod för barnet är mindre bra. Det i sin tur leder till att föräldrarna inte längre har lugnet till att förklara för barnet. Tyvärr är det mycket enklare att slå ett barn än att vara pedagogisk och lugn. Därmed förklaras hur fattigdom kan leda till barnmisshandel vilket i sin tur är ännu en riskfaktor för barnet. Med det menas inte att alla arbetslösa eller fattiga föräldrar slår sina barn (Bartol, 2011).

I de bostadsområden där människorna har en relativt hög utbildning finns oftast ett tryggare grannskap. Liknande är det med de områdena där hushållen har höga inkomster. Studien tar även upp faktorer som frånvaro av skilsmässor bland föräldrar, att många invånare bott i samma område en längre tid och om polisen har en hög närvaro i området bidrar till att människorna upplever bostadsområdet som tryggt. För att ytterligare öka tryggheten i ett bostadsområde är det viktigt att ha förtroendefulla relationer till sina grannar. Om tryggheten är hög i ett bostadsområde minskar risken för kriminalitet eftersom grannarna har en högre tillit till varandra (Brisson & Roll, 2012).

Mellgren (2011) nämner att brottsligheten i ett bostadsområde kan studeras genom att undersöka befolkningstätheten och hur fattigdomen är utspridd i ett

bostadsområde. Mellgren menar att det finns ett samband mellan brottslighet och befolkningstätheten. Då befolkningstätheten ökar, ökar även brottsligheten. Fokus bör ligga på relationen mellan befolkningstätheten och den sociala tilliten som finns i ett bostadsområde.

Mellgren fann ytterligare ett samband mellan befolkningstätheten och ogynnsamma förhållanden. Detta relaterades till brottslighet och oroligheter i bostadsområdet. Oro upplevs ofta bland människor som är bosatta i sämre områden eftersom den sociala tilliten upplevs som låg i grannskapet. Om invånarna är oroliga för att kriminalitet ska öka i sitt bostadsområde kan det i sin tur leda till att den sociala tilliten minskar ännu mer. På så sätt kan det finnas en större risk för att kriminaliteten i bostadsområdet ökar (Mellgren 2011).

Forskningen måste ta hänsyn till vilka egenskaper som en person besitter. Personer som har en dålig ekonomi eller är mer socialt sårbara än andra brukar oftast beskrivas som om de upplever mer oro inför kriminalitet i sitt bostadsområde. Forskning måste även ta hänsyn till bostadsmiljön och vad som pågår i bostadsområdet som är ogynnsamt för den sociala tilliten i grannskapet. Till exempel om alkoholister eller narkomaner syns mer i ett bostadsområde än andra, kan denna problematik uppmärksammas väl i området. I sin tur kan det leda till att individer som känner oro drar paralleller till att området försämras och tror då att brottsligheten ökar. Därmed ökar oron och en negativ cirkel skapas (Mellgren, 2011).

3. TEORI

I detta kapitel sammanställs studiens teoretiska perspektiv i syfte att kunna bidra till förståelsen av hur yttre faktorer påverkar den enskilde individen till att begå brottsliga handlingar. Undersökningen utgår ifrån tre teorier varav den första är symbolisk interaktionism där fokusen ligger på det sociala samspelet. Andra teorin är Beckers stämplingsteori som handlar om avvikelser. Den sista teorin heter inlärningsteori och den har fokus på beteendets påverkan av inlärning.

3.1 Symbolisk interaktionism

Blumer var den som skapade begreppet symbolisk interaktionism med utgångspunkt i Meads idéer. I början av 1960-talet väcktes intresset för symboliska interaktionismen, med viljan att se människan ur ett inifrånperspektiv (Hilte, 1996). Företrädare för teorin ville förstå individen utifrån att vara ”tolkande och självreflekterande” (Johansson & Lalander, 2010, s. 26). Representanter för den symboliska interaktionismen förklarar inte olika fenomen till ett avvikande beteende utan fokus ligger istället på att förstå vikten av det sociala samspelet för individens självmedvetande. Fokus ligger alltså inte på varför ett avvikande beteende uppstår utan hur själva sociala interaktionen ser ut (Meeuwisse & Swärd, 2002). Författarna väljer att inte se individen och samhället ur ett deterministiskt förhållningsätt, utan ser det i ständig evolution, en oförutsägbar förändringsprocess. Företrädarna för den symboliska interaktionismen är ute efter att *överta aktörens perspektiv* som betyder att forskaren är ute efter att försöka förstå individen från dennes egna tankar och uppfattningar i sociala sammanhang. Det vill säga att se världen från aktörens synvinkel (Cuff & Payne, 1992).

Ett centralt begrepp inom symbolisk interaktionism är *rollövertagande* som innebär att individen har en förmåga att se sig själv genom andras ögon. Rollövertagandet medför reaktioner från människor där individen själv kan spegla sig och uppleva känslor i form av skam, stolthet etc. (Johansson & Lalander, 2010).

Processer ses som något viktigt inom symboliska interaktionism (Johansson & Lalander, 2010). De som ansluter sig till teorin betonar att "socialisationen, inlärningsprocessen, är en kontinuerlig process, det vill säga den tar sin början i barndomen men fortsätter hela livet" (Cuff & Payne, 1992, ss. 154-155). Att hamna exempelvis i fängelse kan leda till att individens jaguppfattning ändras då individen har utsatts för traumatiska upplevelser. Trots att individens jaguppfattning i vuxen ålder var positiv innan vistelsen i fängelse kan upplevelsen medföra att jaguppfattningen blir negativ (a a).

Howard Becker nämner att socialisationen är en aktiv process. Begreppet tidsperspektiv, *långtids- och korttidsperspektivet*, används för att förklara individens sätt att förhålla sig i olika sammanhang och att idéer formas utifrån olika situationer. Som exempelvis med läkarstudenternas målsättning när det gäller att klara utbildningen. Långtidsperspektivet var att studenterna ville bli första klassens läkare, men med påverkan av utbildningens utformning siktade studenterna på korttidsperspektivet vilket var att bara klara av utbildningen. Därför menar Becker att det är betydelsefullt att vara medveten om att studenternas sätt att reagera måste ses utifrån ett längre tidsperspektiv. Studenternas handlande ska ses som en tillfällig inställning som har att göra med studenternas förhållningssätt vid ett bestämt moment under vissa förhållanden (Cuff & Payne, 1992).

Stämplingsteori bygger på symboliska interaktionismen. En av de främsta företrädarna är Becker (Hilte, 1996). Han menar att människor i ett samhälle försöker att följa de regler som har skapats. Uppfattas individen som regelbrytare och dessutom upptäcks löper denne en risk att ses som avvikare. Etiketten avvikare kan individen själv acceptera då denne ser sig själv som denne tror att andra ser på en (Johansson & Lalander, 2010).

3.2 Howard Becker: stämplingsteorin

Becker (2006) nämner att samhället består av skrivna regler i form av lagar, men också av oskrivna regler såsom normer. Vidare menar han att den individ som bryter mot regeln stämplas som *utanförstående*. Samtidigt kan personen se de andra som utanförstående eftersom denne anser att de andra är inkompetenta på området. Hur långt utanför individen befinner sig beror på handlingen av avvikelsen. Till exempel ses tjuvar mindre avvikande än våldtäktsmän (Becker, 2006). Avvikelse måste även sättas in i en sammanhängande helhet, eftersom det som kanske är normalt i Sverige kan ses som ett avvikande beteende i ett annat land (Johansson & Lalander, 2010). Avvikande beteende varierar över tid, det som sågs som avvikande förr kan ses som icke avvikande idag, som exempelvis homosexualitet. Det som betraktas som avvikande beror även på vem det är som har begått handlingen och mot vem. Ett avvikande beteende kan ses ur ett statistiskt perspektiv då omgivningen tittar hur mycket individen avviker från genomsnittet. Eftersom de flesta människor är högerhänta blir alltså vänsterhänta människor de avvikande (Becker, 2006).

Becker menar att en avvikelse inte är en egenskap av själva handlingen utan en följd av hur personen själv uppfattar handlingen i interaktion med de som reagerar på handlingen. En avvikare är en individ som bär etiketten och ett avvikande beteende är ett beteende som avviker från genomsnittet genom att människorna runt omkring har reagerat (Becker, 2006).

Becker (2006) ser inte själva regelbrottet och stämplingen som samma sak. Han menar att stämplingsprocessen inte kan ses som tillförlitlig. Det förklarar han utifrån en typologi över avvikande beteende. Han menar att det finns individer som har blivit *felaktigt stämplade*. Det finns också individer som är regelbrytare som aldrig upptäcks och är därmed *hemliga avvikare*. De individer som har *konformt* beteendemönster följer samhällets regler medan en person som tillhör typen *rent avvikande* har ett beteendemönster av motsatteffekt, det vill säga en individ som bryter mot lagen och samtidigt upplevas göra det av samhället.

Avvikarkarriär förklarar en process som individen genomgår tills den blir stämplad. Bara för att en person uppvisar ett avvikande beteende som betraktas av omgivningen som avvikande betyder det inte att denne får etiketten avvikare. Istället menar Becker att individen får etiketten efter ett antal avvikande handlingar då individen har ändrat sin egen bild av sig själv. Därmed ser individen sig själv med samhällets glasögon. Processen sker i interaktion med erfarna avvikare där individen lär sig fördelarna med avvikelsen. Den avvikande individen kan begå andra regelbrytande handlingar för att klara sig. Ett exempel kan vara att en missbrukare får sparken av sin arbetsgivare, eftersom missbrukaren ses som avvikare, därmed finner sig denne tvungen till att begå brott för att kunna försörja sig. Att bli upptäckt som avvikare har en bidragande faktor som kan leda till att individen fortsätter i samma spår och att individen uppfattar sig själv som avvikare. De som har blivit etiketterade har gemensamt att de delar etiketten och erfarenheten av att vara avvikare utifrån den allmänt accepterade normen. De delar en känsla av gemenskap där alla representanterna sitter i samma sits. Avvikargruppen kommer att utveckla en subkultur med gemensam syn på hur de ska leva, därmed ser avvikarna de andra som utanförstående (Becker, 2006).

Det är konsekvenserna som styr ens avvikelseimpulser. En del människor har svårare att styra dessa impulser på grund av att de har mindre att förlora om de följer impulserna. Det kan bero på individens uppväxt då denne inte har blivit involverad i samhällets sedvänjor (Becker, 2006).

Becker menar att det är den tillsynes dominerande moralen som styr vårt sätt att tänka kring vilket beteende som är acceptabelt eller inte (Johansson & Lalander, 2010). Det är samhällets politik och ekonomi som har makt och därmed kan bestämma vilka regler det är som gäller. Företrädarna för stämplingsteorin ser det avvikande beteendet som ett politiskt problem därför att fokus ligger på omgivningens reaktion på det avvikande beteendet (Hilte, 1996).

3.3 Inlärningsteorin

Under ett barns uppväxt finns ständigt nya inlärningsmöjligheter som ger barnet nya lärdomar och förmågor som barnet senare kan använda sig av i livet. Stor del av inlärningen sker undermedvetet när vi inte tänker på det. De händelser som upprepas i vår vardag blir till ett mönster som sätts in i ett sammanhang. Senare blir dessa händelser en självklarhet i vardagen där vi inte lägger någon större vikt

vid att reflektera över vad som sker. Genom att observera andra personer runtomkring, lär sig barnet hur denne ska bete sig. När barnet sedan har fått ett samlat material från alla lärdomar och skapat sig erfarenheter av det, skapas en slags karta som byggs på vid nya inläringar (Eresund & Wrangsjö, 2008).

Inom inläringsteorin diskuteras positiv och negativ förstärkning. Den positiva förstärkningen beskrivs som en belöning som kan påverka och öka ett visst beteende hos en individ. Sannolikheten för att ett beteende ska öka hos en person är stor när denne får en belöning för det, på så sätt upprepas beteendet för att återuppnå belöningar. Den negativa förstärkningen innebär istället att risken för att ett positivt beteende ska upprepas hos en person avtar. Det kan bero på att något hemskt inträffar, att personen upplever obehag vid en viss händelse eller vid ett visst beteende. Därför är det betydelsefullt att upprepa positiv förstärkning, av den orsaken att omgivningen vill att en person ska lära sig ett nytt beteende (Hwang & Nilsson, 2011).

Den positiva förstärkningen kan ges vid fel tillfälle, till exempel då en person uppvisar ett avvikande beteende. Ett exempel är när ett skötsamt barn missköter sig på grund av brist på uppmärksamhet och uppmuntran av vuxna personer runtomkring. När barnet väl misskött sig blir barnet uppmärksammat och kan möjligtvis få en utskällning. Utskällningen upplevs säkerligen som negativ av barnet, men efter den långa tiden som barnet varit ouppmärksammat, kan utskällningen inge en känsla av uppmärksamhet. Denna uppmärksamhet kan upplevas som något positivt och leda till att barnet upprepar ett avvikande beteende endast för att återfå denna uppmärksamhet (Eresund & Wrangsjö, 2008).

3.3.1 Social inläringsteori

Hwang och Nilsson (2011) nämner den sociala inläringsteorin utifrån Albert Banduras (1977, 1995) forskning. Den sociala inläringsteorin innebär att personer inte lär sig att bete sig på ett visst sätt endast genom att få en förstärkning. Inläring kan även ske genom att observera andra personer, vilket Bandura namnger för modellinläring. Barn som bevittnat vuxna med ett aggressivt beteende kan oftast uppträda aggressivt själva enbart genom att ha observerat de vuxna. Det behöver inte endast vara vuxna i omgivningen som barnet observerar och tar efter, utan det kan vara individer som är jämngamla. Oftast kan det handla om att barnet har dessa personer som förebilder och därför efterliknar barnet förebildernas beteendemönster. Bandura diskuterar även begreppet self-efficacy vilket kan översättas som självtilltro. Självtilltro kan beskrivas som en persons tro på hur pass bra denne kan hantera olika händelser. Ju högre självtilltro en person har, desto bättre kan denne hantera svåra situationer. Istället för att undvika svåra situationer kan en persons höga självtilltro leda till att situationerna ses som en utmaning och på så sätt leda till att personen utvecklas (Hwang & Nilsson, 2011).

4. METOD

I detta kapitel redogörs det för studiens tillvägagångssätt för att kunna svara på syftet. Inledningsvis presenteras forskningsstrategi och vartefter beskrivs urvalet och avgränsningen. Därefter kommer intervjuguide och begreppen tillförlitlighet och äkthet att redovisas. Vidare diskuteras trovärdighet och förståelse samt de

etiska aspekterna. Slutligen presenteras databearbetningen, genomförande och reflektionen kring intervjutillfällena.

4.1 Forskningsstrategi

Bryman (2011) menar att forskningsstrategi handlar om att klassificera olika metoder inom samhällsvetenskaplig forskning. Den kvalitativa forskningsstrategin har ett induktivt perspektiv vilket innebär att i förhållandet mellan teorin och forskningen, lägger forskaren vikten på generering av teorin. Strategin har ofta en interpretativistiskt synsätt som innebär att fokuset ligger på att förstå individens uppfattning och tolkning av en viss miljö. Forskaren är ute efter att skapa en relation med intervjupersonen för att på så sätt kunna uppfatta intervjusituationen på samma sätt som intervjupersonen. En kvalitativ forskare är inte ute efter att göra generalisering utan istället vill denne ha en kontextuell förståelse för att få fram fyllig information. Studien kommer att utgå ifrån en kvalitativ forskningsstrategi då författarna anser att de får de bästa svaren genom att använda sig av intervjuer. På så sätt kommer författarna åt intervjupersonens egna upplevelser. Denscombe (2010) nämner att fördelen med intervjuer är att forskaren får hög svarsfrekvens i och med att intervjuerna ofta är förbokade. Nackdelen kan vara att intervjuerna är tidskrävande att analysera.

Bryman (2011) nämner att forskningsdesign handlar om vad för struktur forskaren väljer för sitt arbete. Det är alltså forskningsdesign som styr vad för metod forskaren ska använda sig av samt på vilket sätt forskaren väljer att analysera data. Tvärsnittsdesign kan betyda att forskaren genomför intervjuer vid ett bestämt tillfälle med flera intervju personer för att få fram kvalitativ data. Undersökningen bygger på intervjuer som metod. Det finns många olika intervjuformer. Den intervjuform som valts för denna studie är semistrukturerad intervju som innebär att en frågeguide skrivs utifrån teman där de flesta av frågorna som forskaren vill ha svar på skrivs ner. Dock behöver forskaren inte ta upp alla frågor och ordningsföljden behöver heller inte följas till punkt och pricka. Forskaren kan ställa följdfrågor eller andra frågor som inte står med i frågeguiden om det finns utrymme till det eller om intervjupersonen berör något ämne som forskaren vill veta mer om. Denscombe (2010) menar att forskaren bör vara väldigt flexibel vid semistrukturerade intervjuer för att låta intervjupersonen själv utveckla sina tankar och idéer kring ämnet. Fokus ska ligga på intervjupersonen och dennes förståelse av sina egna upplevelser. Bryman (2011) menar att det är betydelsefullt för forskarna att vara införstådda i att den information som de får ta del av endast är en tolkning av intervjupersonernas egna funderingar och att det kan ha skett en misstolkning av forskarnas frågor.

Denna intervjuform valdes för att författarna ville likna intervjun med en avspänd dialog. En annan fördel av semistrukturerade intervjuer är att författarna får en möjlighet att luta sig mot forskningsfrågorna så att de kan försäkra sig om att de inte har glömt någon viktig fråga. Författarna valde att ställa följdfrågor för att de ville visa sitt intresse för intervjupersonernas egna upplevelser och på så sätt skapa en lugn atmosfär. Målet med intervjuerna är att få en djupare förståelse för intervjupersonernas egna upplevelser av hur yttre faktorer påverkat dem som senare lett till att de begått brottsliga handlingar.

4.2 Urval och avgränsning

Bryman (2011) säger att *målinriktat urval* tillhör ett icke-sannolikhetsurval vilket innebär att forskaren inte kan göra en generalisering av en population. Urvalet

innebär att forskaren väljer att intervjua de individer som är relevanta utifrån forskningsfrågorna. Denscombe (2010) nämner samma begrepp, men benämner det som *subjektivt urval* där han menar att forskaren redan har en viss kännedom om det denne ska undersöka. Anledningen till detta är att forskaren väljer just dessa intervjupersoner i hopp om att få mest värdefull data. Han menar vidare att det kan både vara ekonomiskt och informativt bättre än om forskaren hade gjort sannolikhetsurval.

Till en början togs det kontakt med kriminalvården i Malmö, Kirseberg och Fosie anstalterna, Tygelsjö och slutligen även frivården i Malmö. Då svaren var negativa från dessa institutioner, avgränsades studiens till vuxna Kris (kriminellas revansch i samhället) i Malmö, Trelleborg och Helsingborg. Genom Kris hemsida hittades de föreningarna som finns närmast Malmö och därför valdes dessa tre städer. Två intervjuer i Malmö, tre intervjuer i Trelleborg och tre intervjuer i Helsingborg utfördes. Tilldelningen av intervjuerna gjordes av de som arbetar på Kris. Syftet ledde till att det skedde ett bortfall då en av intervjupersonerna inte hade begått brottsliga handlingar. Ytterligare ett bortfall skedde på en intervju eftersom det inte gick att lyssna på inspelningen. På grund av att examensarbetet sträcker sig över cirka tio veckor har författarna valt att hålla sig till åtta intervjuer eftersom tiden inte räcker till för fler intervjuer.

4.3 Intervjuguide

Innan frågorna utformas är det viktigt att fundera över om de ska vara öppna eller slutna. Det är vanligast att ställa öppna frågor vid en intervju och slutna frågor vid enkätundersökningar. Vid öppna frågor kan intervjupersonen svara fritt, medan i slutna frågor har intervjupersonen oftast svarsalternativ och då blir denne bunden att välja någon av dessa alternativ (Bryman, 2011).

Det finns både för och nackdelar med att ställa öppna frågor. Fördelarna kan dels vara att intervjupersonen får svara fritt och själv välja vilka ord denne vill beskriva sina upplevelser med. Intervjupersonen kan också ge oväntade svar som kan ge ett större djup till intervjun. Nackdelarna med öppna frågor är att det tar mycket längre tid att sammanställa dem än slutna frågor, eftersom svaren kan vara olika och ibland väldigt långa. Det kan även finnas en risk att forskaren inte ställer frågorna på samma sätt till alla intervjupersonerna och på så sätt kan frågorna missuppfattas och bli olika för olika intervjupersoner (Bryman, 2011). Studiens intervjufrågor kommer bestå av öppna frågor där intervjupersonen får svara fritt. Detta sätt valdes för att få reda på intervjupersonernas egna erfarenheter av hur deras kriminella livsstil sett ut och hur den formades.

Vid intervjuer bör dubbla frågor undvikas, alltså att inte ställa flera frågor i en. Det ska inte heller finnas några ledande frågor som får intervjupersonen att svara på ett visst sätt. Frågorna ska heller inte innehålla ett alltför svårt eller akademiskt språk, utan de ska vara så vardagliga som möjligt (Bryman, 2011). Det är även viktigt att avsluta intervjuerna med att fråga intervjupersonen om denne själv vill tillägga något (Denscombe, 2009). Detta har författarna haft i åtanke när de utformat sina frågor. Andra saker som de har haft i åtanke är att underlätta bearbetandet av materialet genom att kategorisera frågorna i olika teman så som vägen in i kriminalitet, familjeförhållanden, skola, vänner, ekonomi och bostadsområde (se bilaga 1). Efter att författarna läst på om ämnet utformades frågorna till intervjuerna utifrån syftet. En pilotstudie utfördes på en utomstående för att utforma en relevant frågeguide samt testades intervjuguiden ett antal

gångar på författarna själva. Genom att testa frågorna har författarna kunnat få ett grepp om intervjuens längd. Längden på intervjuerna har så klart varierat, beroende på hur mycket intervjupersonen ville dela med sig, men oftast har intervjuerna varat cirka 45 minuter. Innan utförandet av intervjuerna kontaktades de tre Kris föreningarna för att ge smakprov på vilka frågor som kan tänkas komma på intervjuerna. Dock gavs det inte ut alltför många frågor eftersom författarna inte ville att intervjupersonen skulle kunna påverkas av omgivningen. Istället strävade de efter att ha intervjuerna så naturliga som möjligt. Ämnet som denna studie har undersökt är av känslig natur. Det har författarna varit medvetna om och därför har de tagit särskild hänsyn till frågeguiden och dess utformning. Bryman (2011) beskriver att frågeguiden bör startas med mjuka frågor för att sedan ta upp frågor som bedöms vara mer känsliga. Slutligen ställs frågor som är lite lättare att svara på. Även detta har författarna haft i åtanke vid utformningen av frågeguiden.

4.4 Tillförlitlighet och äkthet

Forskarna inom kvalitativ forskning är ense om att de kan behöva se över begreppen som reliabilitet och validitet eftersom de är svåra att applicera på en kvalitativ undersökning. Begreppet validitet handlar om mätning vilket är av mindre intresse inom kvalitativ forskning. Det finns olika ståndpunkter som försöker införliva dessa begrepp genom att behålla deras innebörd och samtidigt lägga mindre vikt på det som rör mätning. En av ståndpunkterna kommer från Lincoln och Guba (1985, 1994) se (Bryman, 2011) som menar att det finns mer än en beskrivning av samma verklighet och därför föreslår de att använda begreppen tillförlitlighet och äkthet. Tillförlitlighet handlar om att forskaren måste skapa en *trovärdighet* i sitt resultat genom att följa de regler som finns för forskning. Exempelvis genom att följa respondentvalidering vilket innebär att forskaren bekräftar att resultatet är riktigt med intervjupersonen. Triangulering är ett annat exempel som handlar om att forskaren använder sig av mer än en metod. *Överförbarhet* antyder att det är viktigt att få en fyllig bild av det forskaren undersöker för att kunna se hur pass överförbart resultatet är. Med *pålitlighet* menas att forskaren måste se till att forskningsprocessens alla delar är korrekta och tillgängliga genom att låta andra fungera som granskare. Lincoln och Guba anser att det är betydelsefullt med *möjlighet att styra och konfirmera* som innebär att forskaren ska agera i god tro. Forskarens egna värderingar och den egna teoretiska inriktningen ska påverka studien så lite som möjligt, det vill säga forskaren ska ha ett så objektivt förhållningssätt gentemot studien som möjligt. Med äkthet menas att forskaren ska vara opartisk för att kunna få fram alla intervjupersonernas åsikter.

Trovärdighet har studien använt sig av genom att ha erbjudit intervjupersonerna möjligheten att granska materialet innan studien publiceras. Anledningen till det är för att minska missförstånd som skulle kunnat ske under intervjuernas gång, samt för att de ska få möjligheten att ytterligare komma med information för att förtydliga svaren om de önskar det. Författarna anser att studiens frågor under intervjuerna har gett dem en djup förståelse för hur yttre faktorer har påverkat den enskilde individen och på så sätt ökat överförbarheten. Med hjälp av följdfrågor har författarna fått en möjlighet att förtydliga svaren och minimera felaktiga tolkningar. De har använt sig av intervjupersonernas egna ord i resultatdelen genom att använda sig av många citat. Detta för att få en rättvis bild av intervjupersonernas egna upplevelser. Författarna har beaktat pålitlighet genom att deras handledare har fungerat som granskare. Han har hjälpt dem genom att ifrågasätta samt be dem att förtydliga vissa delar av studien. Under intervjuerna

har författarna tagit hänsyn till objektiviteten genom att inte lägga större tyngd vid deras egna värderingar och på så sätt inte vara dömande. Författarna har försökt att inte påverka intervjupersonerna med sina frågor genom att de inte använt sig av påståenden eller ledande frågor. När de har analyserat materialet har de haft äkthet i åtanke. Författarna har försökt presentera alla intervjupersonernas åsikter, för att få en variation och en bredare bild av materialet.

4.5 Trovärdighet och förståelse

Denscombe (2009) tar upp att det är betydelsefullt för forskaren att reflektera kring om huruvida intervjupersonerna talar sanning eller inte. Forskaren kan använda sig av olika kontroller för att bedöma trovärdigheten som exempelvis att basera sitt resultat på flera intervjuer samt tematisera dessa. Detta har författarna haft i åtanke när de utfört intervjuerna genom att de har försökt att granska materialet kritiskt. Bryman (2011) anser att det är viktigt att forskarna förstår att frågorna kan misstolkas av intervjupersonerna och därmed kan de ge felaktiga svar. Författarna förstår att den fakta som intervjupersonen förmedlar inte nödvändigtvis alltid är sann, men samtidigt är det dennes persons upplevelser som de tar del av. Samtidigt kan frågorna vara fel från start då författarna har formulerat dem på ett felaktigt sätt. Författarna är även medvetna om att de intervjuar personer inom en förening och att det kan ha en viss påverkan på svaren.

Eftersom det inte är möjligt för forskaren att helt utesluta sina egna värderingar bör denne vara uppmärksam. Dennes värderingar kan spegla sig i bland annat valet om forskningsområde, tolkning av data samt slutsatserna och därmed störa forskningsprocessen. För forskaren är det därför betydelsefullt att vara självreflekterande (Bryman, 2011). Intervjupersonerna kan påverkas av forskarens personliga identitet så som ålder, kön och etnisk ursprung. Mest påverkan är det i samband med känsliga frågor och då finns det risk att intervjupersonen svarar det som denne tror att forskaren vill höra (Denscombe, 2009). Bryman (2011) nämner ovanstående som intervjuareffekten som alltså innebär att forskaren kan omedvetet påverka intervjupersonen svar.

Författarna är medvetna om att de mer eller mindre kan ha påverkat sina intervjupersoner på något sätt, men samtidigt har de i största möjliga mån att försökt behärska kroppsspråket, tonfallet samt andra betoningar. Då författarna är två har de kunnat hjälpa varandra genom att diskutera kring dessa förhållningssätt. Författarna är två yngre tjejer med en icke svensk etnicitet som inte har suttit i fängelse. Eftersom detta kan ha påverkat deras tolkning av materialet har de haft det i åtanke och därför diskuterat resultatet utifrån olika perspektiv.

4.6 Etiska aspekter

Etik handlar om hur forskaren ska förhålla sig gentemot de individer som ska intervjuas. Det är betydelsefullt att ta de etiska aspekterna i beaktande för att respektera individernas integritet och rättigheter. Därför kontaktades det etiska rådet på Malmö högskola för att få ett godkännande innan intervjuerna ägde rum. Bryman (2011) nämner fyra viktiga grundläggande principer som en forskare bör respektera under studien, inom bland annat svensk forskning. Den första principen är *informationskravet* som handlar om att forskaren har skyldighet att informera intervjuperson om studiens syfte samt klargöra att intervjupersonens deltagande är frivillig och att denne när som helst kan avbryta sin medverkan utan någon som helst negativ påföljd. Den andra principen, *samtyckeskravet*, innebär att

intervjupersonen själv har rätt att bestämma över sin egen medverkan. Konfidentialitetskravet som är den tredje principen handlar om att forskaren måste försäkra intervjupersonen att materialet kommer att behandlas med största möjliga konfidentialitet. Med det menas att forskaren måste avidentifiera allt material samt förvara materialet på ett säkert sätt så att inga obehöriga kan komma åt materialet. Det sista kravet, nyttjandekravet, innebär att materialet endast får lov att användas till det forskningsändamål som det är avsett för.

Innan och vid varje intervjutillfälle har författarna informerat intervjupersonen om individkraven. Intervjupersonen har varit införstådd i denna information innan denne skrev på samtyckesblanketten. Verksamhetsansvarig vid alla tre föreningar på Kris har även fått ta del av den informationen och sedan skrivit på en tillståndsblankett för att ge sitt godkännande att genomföra intervjuerna. Efter intervjuerna har författarna förvarat materialet på ett säkert ställe. Därefter har de kodat och transkriberat materialet för att sedan radera de inspelade intervjuerna. Materialet kommer inte användas för något annat ändamål än denna studie.

Då det finns en risk att intervjupersonen avslöjar något som denne senare ångrar är det forskarens uppgift att avskilja dessa uppgifter från studien så att inte intervjupersonen tar skada (Kvale & Brinkmann, 2009). En annan betydelsefull aspekt är att forskaren har ett ärligt, öppet samt ett respektfullt förhållningssätt gentemot intervjupersonen och studien (Denscombe, 2009). För att inte stöta på etiska dilemman har författarna undvikit att ställa vissa frågor till intervjupersonerna som exempelvis vilka brott de begått. Innan varje intervjutillfälle har författarna själva gått igenom vilket förhållningssätt de ska ha gentemot intervjupersonerna. Författarna har lagt stor vikt vid att skapa en god relation samt tillit till sina intervjupersoner genom att vara uppmärksamma och lyhörda.

4.7 Databearbetning

Denscombe (2009) beskriver förberedelserna utav det insamlade kvalitativa materialet inför analys. Det är viktigt att göra en kopia på inspelningarna och transkriberingarna för att minska risken att förlora materialet. Det insamlade materialet ska bearbetas på lika villkor, det kan ske genom att använda sig utav samma dokumentmall för alla transkriberingar. Det är även viktigt att ge utrymme till forskarens egna kommentarer för att underlätta analyseringen av materialet. Denscombe nämner också betydelsen av att vara införstådd i det insamlade materialet för att lättare kunna analysera det. Författarna har följt dessa råd när det gäller bearbetning av materialet.

Vid transkriberingarna har författarna använt sig av Brymans idéer när det gäller hur forskaren ska referera citaten. Bryman (2011) menar bland annat att intervjuerna bör bearbetas på så sätt att ord som öh, eh, hmm tas bort för att läsaren enklare ska följa med i texten. Det medför en risk att läsarna kan ifrågasätta citaten eftersom de är så pass korrekta. Om forskaren vill citera en del av en mening och sedan fortsätta på följande mening kan forskaren använda sig av "...” och vid längre hopp i texten kan forskaren använda ”---”.

Efter inspelning av intervjuerna transkriberades materialet och sedan användes meningskoncentrering som analysmetod för denna studie. Kvale och Brinkman (2009) nämner att meningskoncentrering går ut på att forskaren sammanfattar kortare formuleringar av intervjupersonens uttalande. Inom meningskoncentrering

finns fem steg som handlar om att forskaren ska läsa igenom intervjuerna för att skapa en tydlig bild av det insamlade materialet. Därefter väljs meningsenheterna ut för att sedan kunna få fram det som är mest relevant för studien utifrån olika teman. Dessa meningsenheter som valts knyts an till syftet för att slutligen kunna presentera det mest väsentliga av intervjuerna. Under studiens gång har författarna använt sig av meningskoncentrering när de har bearbetat det insamlade materialet.

4.8 Genomförande

Genomförandet startades med att formulera syftet och frågeställningen. Sedan tittade författarna i gamla uppsatser med liknande ämne för att få ytterligare idéer till studien. Därefter samlades det in material med hjälp av sökverkstad på biblioteket och skrivandet av tidigare forskning samt en skiss kring teorin påbörjades. Författarna valde att utföra intervjuer för att de ville ha en förståelse för den enskilde individens upplevelser av yttre faktorer påverkan. Det etiska rådet kontaktades på Malmö högskola för att få tillstånd att utföra intervjuer på kriminalvården i Malmö, Tygelsjö och frivården i Malmö. Kriminalvårdens och frivårdens svar var negativt och därför fick författarna skicka nya blanketter till etiska rådet med målsättning att få utföra sina intervjuer på Kris istället. Etiska rådet godkände att intervjuerna fick ske med före detta kriminella inom Kris (se bilaga 2). Det var enkelt att ta kontakt med Kris eftersom de var positiva till intervjuerna. De hade själva bestämt vilka i föreningen som skulle ställa upp på intervjuerna. Författarna ringde dem och bokade tid och inom cirka en vecka hade de utfört alla sina intervjuer. Kris valde att intervjuerna skulle utföras i deras egna lokaler, vilket var bra eftersom intervjupersonerna möjligtvis kände sig mer trygga och avspända där.

När bokningen av alla intervjuer hade gjorts satte författarna igång med frågeguiden. Författarna utformade öppna frågor utefter teman som de ville få svar på. En pilotstudie utfördes för att få ordning på frågorna samt för att få en uppfattning om intervjuens längd. En större studie kunde tyvärr inte utföras på grund av tidsbrist, därför valde författarna att endast utföra åtta intervjuer. Samtliga intervjupersoner blev informerade om individkraven och godkände även att inspelning av intervjun utfördes. Efter intervjuerna kodades samtliga intervjupersoner med intervjuperson 1, intervjuperson 2 och så vidare. På grund av bortfall transkriberades endast sex intervjuer som därefter analyserades med hjälp av meningskoncentrering. Efter utförda intervjuer raderades det inspelade materialet för att skydda intervjupersonernas identitet. Vilka teorier som bäst kunde tillämpas på denna studie bestämdes därefter och tillämpades på resultatet och analysen. Detta kapitel delades upp i olika teman för att underlätta för läsaren. Citaten vävdes in i texten som också innehöll kopplingar till teori och tidigare forskning. Därefter skrevs diskussionen utifrån syftet och frågeställningarna, teorin, metoden samt resultatet och analysen där framförallt författarna egna kritiska funderingar lyfts fram.

Under studiens gång har författarna haft tillgång till tre grupphandledning och fyra enskilda handledningar. Tillfällena har bidragit med nya tankar om ämnet och en stöttande vägledning som gynnat till arbetets framväxt. Författarna har varit eniga och haft ett fungerande samarbete. De har stärkt varandra och haft diskussioner som har varit givande för denna studie. Fördelningen av arbetsuppgifter har varit jämn under studiens gång.

4.9 Reflektion kring intervjutillfällena

Människor påverkar varandra konstant och författarna är medvetna om att de kan ha påverkat sina intervjupersoner, och att intervjupersonerna kan ha påverkat dem. Intervjupersonerna har ofta delat med sig av känsliga ämnen vilket berört författarna. Dock har författarna försökt förhålla sig professionella för att inte fastna i känsliga diskussioner som inte berör studiens syfte. Författarna är även medvetna om maktpositionen då de varit två stycken medan intervjupersonen endast varit en person. Därför har författarna medvetet valt att endast en av dem är aktiv under intervjuerna, medan den andra hade mer koll på de praktiska sakerna så som inspelningen, tiden och ställde endast ett fåtal följdfrågor. I och med att författarna är intresserade av ämne har besöken hos Kris och mötena med intervjupersonerna varit en upplevelse som de uppskattat. Eftersom författarna har pendlat till Kris föreningarna har de alltid varit lite för tidiga på plats. Trots detta har författarna blivit bemötta på ett positivt sätt. Intrycken de fått är att samtliga intervjupersoner är stolta över att vara medlemmar i Kris. Författarna har sett en utveckling hos sig själva vid varje intervju tillfälle där de blivit mer självsäkra. I slutet var författarna bättre på att ställa följdfrågor och be intervjupersonen att förtydliga och utveckla svaren.

5. RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel presenteras intervjumaterialet med studiens syfte i åtanke. Resultatet analyseras utifrån tidigare forskning och teori. Kapitlet har delats in i olika teman så som vägen in i kriminalitet, familjeförhållande, vänner, skolan, ekonomi och slutligen bostadsområde. Teman har exemplifierats med citat för att berika materialet och förstärka intervjupersonernas närvaro. För att bevara intervjupersonernas anonymitet har samtliga namn kodats med intervjuperson 1, intervjuperson 2 och så vidare.

5.1 Vägen in i kriminalitet

Utifrån intervjuerna kan det utläsas att det finns flera olika yttre faktorer som har påverkat den enskilde individen till att begå brottsliga handlingar. De faktorer som individerna nämner är att det oftast är dysfunktionella familjeförhållanden, fel umgängeskrets och/eller spänningssökande. Stattin och Andershed (2002) nämner multiproblematik vilket innebär att personen har problem inom flera områden av sitt liv. Ju fler problem, desto större risk för kriminalitet.

Kanske uppväxt, som jag själv så la jag mycket på min far, att han var skulden till att jag blev narkoman och kriminell. Tack vare att han var alkoholist och han drack så ofta han kom åt och att det var mycket våld i familjen. Jag svarade med att rymma hemifrån. Sen så hamnade jag i olika gäng och allt, det ena ger det andra.

Intervjuperson 1

Citatet kan knytas till inlärningsteorin där Eresund och Wrangsjö (2008) menar att händelser som sker i vardagen blir till ett mönster som sätts in i ett sammanhang. Sedan blir dessa händelser något naturligt som personen inte reflekterar över. Vissa av intervjupersonerna kan bekräfta inlärningsteorin genom att uttala sig om föräldrarnas och vännernas påverkan på deras kriminalitet. De nämner att vissa

händelser som idag går emot deras värderingar kunde utföras utan någon större reflektion eftersom det då var något vardagligt att begå brott.

Då uppfostras du av äldre kriminella och då får du dina värderingar därifrån, men ändå någonstans så vet du vad som är rätt och fel, men du kanske inte får dåligt samvete när du gör saker. Man suddar ut gränserna efter hand.

Intervjuperson 2

Resultatet visar på att flera av intervjupersonerna nämner att spänningsökandet och kicken har varit något de upplevt ha påverkat dem i sin kriminalitet. Att utsätta sig för faror och göra något som enligt lag är förbjudet kan upplevs som spännande. Senare kan det resultera i tyngre brott och nya kickar. En av intervjupersonerna beskriver det på följande sätt.

Mycket med inbrott och rån och det har mycket med den här kicken att göra, själva grejen, man upplever en viss adrenalinkick och det är jävligt schysst, det är en spänning som man inte kan få någon annanstans, det är nått speciellt är det.

Intervjuperson 4

Sökandet efter spänningen och kicken genom att bryta mot lagen kan kopplas till tidigare forskning och teori genom att se det som ett normavvikande beteende. De flesta skulle känna mer rädsla än spänning av att begå ett tyngre brott. Intervjupersoner upplever inte rädslan på samma sätt, för dem dominerar kicken mer än rädslan. Ekbohm med flera (2011) beskriver hur brott i dagens samhälle anses som ett normavvikande beteende och hur normerna är i ständig förändring. Becker (2006) bekräftar det därför att han menar att normavvikande beteende bör ses utifrån ett större tidsperspektiv, men även vem som begår brottet och mot vem. Ett normavvikande beteende kan också ses utifrån ett statistiskt perspektiv då minoriteten studeras utifrån hur mycket de avviker från genomsnittet. Eftersom kriminella personer inte utgör en del av samhällsnormen ses dessa personer och handlingar som avvikande.

Bartol (2011) beskriver att barn med normavvikande beteende har svårt att komma överens med jämnåriga och ser därför upp till äldre personer. De äldre personerna kan bli förebilder för de yngre och på så sätt inspirera samt påverka dem. Vid intervjuerna framkom det att intervjupersonerna oftast hade förebilder som var äldre än dem med ett avvikande beteende. De blev inspirerade av de äldres avvikande beteendet vilket ledde till att de själva utvecklade ett sådant beteende. Intervjupersonerna berättar att förebildernas påverkan kan ha berott på att parterna kommit bra överens med varandra eftersom de oftast är likasinnade. Förebilderna hade oftast pengar och kunde betala för sig och intervjupersonen, vilket var något som intervjupersonen såg upp till. Nedan följer två av intervjupersonernas beskrivning av sin förebild.

Min granne sålde mycket droger och han hade alltid pengar. Skulle vi ut till affären kunde han alltid betala för mig och jag tyckte han hade schyssta kläder ”...” eller när han gav sin morsa pengar, tyckte jag att det var schysst. Han tog hand om sin familj, sen såg jag upp mycket till dem som var coola. Det är typiskt kriminella personer som jag har sett upp till.

Intervjuperson 4

Jag hade redan en morbror som hade suttit inne en massa år på fängelse och som var narkoman, som jag såg upp till. Jag tyckte han var häftig, han satt på fängelset, sen när jag själv kom in på fängelse var han den första jag träffade, och då var det inte så jävla häftigt, men det fick ju gå i alla fall.

Intervjuperson 1

Att se upp till en förebild och ta efter dennes beteende kan kopplas till Banduras (1977, 1995) se (Hwang & Nillson, 2011) sociala inlärningsteori. Bandura menar att inlärning kan ske via observation vilket benämns som modellinlärning. Individen kan observera sin förebild och sedan efterlikna dennes beteende. Om förebilden har ett avvikande beteende kan det hända att individen själv utvecklar ett sådant beteende.

Ett återkommande ämne hos intervjupersonerna är osäkerheten och rädslan som kan ha uppkommit i samband med att individen känner sig annorlunda jämfört med sina vänner. Om varken familjen, skolan eller någon annan part uppmärksammat individens problem finns det en risk att individen inte lär sig bearbeta dessa känslor. Det kan leda till att individens känslor trycks undan och denne blir känslokall, vilket kan medföra att individen lättare hamnar i kriminalitet. Flera intervjupersoner beskriver att osäkerheten och rädslan skapar en hård fasad utåt. Stattin och Andershed (2002) beskriver att den hårda fasaden egentligen uppkommer ifrån en dålig självkänsla. Då en individ med en dålig självkänsla blir kriminell får inte osäkerheten eller rädslan ta plats eftersom det blir enklare för andra kriminella att utnyttja den känsliga personen. På så sätt trycks dessa känslor undan för att individen ska få hålla sin position i den kriminella världen. Senare blir det svårare att hantera dessa känslor om individen ser sig själv som känslokall. Individen vill möjligtvis lära sig hantera känslorna, men upplever det besvärligt eftersom det är svårt att ändra synen på hur de andra redan ser på en.

Man känner sig missanpassad överallt och den här osäkerheten, den liksom hittar man aldrig i kriminella och det är en stor del till varför många kriminella döljer det här. Det är för att man inte har lärt sig hantera de här känslorna. Kriminaliteten blir en undanflykt liksom. "...” Alla kriminella är osäkra i sig själva och när man då blir dömd på det sättet och man umgås med ens vänner som ser en på det sättet och man kanske vill bryta, så tänker man vad fan skit samma. De ser mig på det sättet, det kanske är så jag är då, jag är väl sån. Jag visste inte bättre, man agerar så som man blir behandlad. "---” Det blir ju som en ond cirkel, den ena dömer en så tänker man, vad fan de behandlar en så, så det är väl sådan jag är. Har man redan gjort nästa grej blir det ännu värre, det blir som en ond cirkel.

Intervjuperson 4

Johansson och Lalander (2010) beskriver rollövertagande vilket innebär att om en persons omgivning beskriver personen på ett specifikt sätt kommer denne slutligen ta till sig denna beskrivning och se sig själv på det sättet. När en person begår brottsliga handlingar kommer omgivningen se denne som kriminell, på så sätt får individen en etikett på sig som är svår att avlägsna. Detta kan relateras till hur osäkerheten och rädslan är svåra att bearbeta eftersom andra ser individen som känslokall. Becker (2006) menar att en avvikelse inte beror på själva utförandet av handlingen utan har att göra med hur andra ser på händelsen. Då individen är

osäker och rädd blir det enklare för denne att ta till sig omgivningens syn av sig själv och fortsätta med att trycka undan sin egen syn på sig själv. För att dölja sin osäkerhet och rädsla kan individen visa en hård fasad utåt för att inte utnyttjas, vilket gör det lättare för omgivningen att sätta fel stämpel på individen.

Samtliga av intervjupersonerna har känt sig som en belastning för samhället. Här kommer två citat som beskriver hur intervjupersonerna känner att samhället såg på dem när de var kriminella.

*När jag var yngre kände jag mig som en belastning, för jag kommer ihåg när vi satt där på 70-talet, så hade killar tatueringar in **born loser** på hela magen och det var så vi kände oss ungefär. Det var det dem slog i oss, att vi var förlorare och att vi kommer alltid att vara det. Jag har aldrig känt mig som en vanlig människa om man säger så, jag har ju levt utanför samhället. Jag har inte ens haft ordentliga bostäder, jag har bott i husvagnar utanför samhället när jag var äldre. Jag har känt mig helt, helt, helt utanför, men det är så jag själv har valt. Ja jag har känt så sen jag var liten.*

Intervjuperson 2

Jag var nog en stor belastning, men vad fan, samtidigt skapade jag fler jobb för poliser.

Intervjuperson 6

Att intervjupersonerna har känts sig som en belastning kan ha medfört att de känt sig annorlunda i jämförelse med andra medborgare. Författarna vill dock betona att det sistnämnda citatet kan framstå som sarkastiskt, vilket det möjligtvis också är. Samtidigt kan intervjupersonen känna utanförskap som kan leda till att det är svårt att komma in i samhället. I sin tur leder till att individen ser sig själv som utanför, som i sig kan leda till att denne kan känna sig stämplad. Becker (2006) tar upp begreppet utanförstående som handlar om att det finns lagar och normer i samhället och att de som bryter mot dessa kan ses som utanförstående. Ju mer avvikande handlingen är, desto mer utanför blir individen. På så sätt kan en kriminell individ som bryter mot samhällets lagar och normer bli stämplad som avvikare. Intervjupersonernas första brott kan ha varit något mindre kriminellt, men som ändå har lett till en stämpling som de kan ha tagit till sig. Senare när brotten blivit tyngre har även stämpeln blivit större och det kan gå så långt att individen själv identifierar sig med den stämpeln att denne tatueringar in det.

Något som kan ändra individens jaguppfattning är fängelse. Cuff och Payne (1992) anser att människor befinner sig i en inlärningsprocess som är kontinuerlig där ett fängelsestraff kan leda till att individen ändrar sin jaguppfattning till det sämre. Intervjupersonerna nämner att fängelsevistelserna har lett till att deras bild av dem själva har förvärrats och påverkat deras självbild på ett negativt sätt. Även om individen haft en bra självkänsla innan fängelsestraffet, kan självkänslan bli dålig i och med att individen stämplas som kriminell och möjligtvis identifiera sig med andra kriminella. Efter att straffet är avtjänat kan omgivningen fortfarande se individen som kriminell, vilket leder till att individen kan ta till sig omgivningens syn och därmed identifiera sig med deras syn på sig själv och leva upp till denna etikett.

Jag har gjort dumma grejer, men jag tror myndigheterna hade kunnat göra ett bättre jobb. Att man slänger någon i fängelse gör inte att man blir mer avkriminaliserad, tvärtom man blir mer kriminell av att sitta i fängelse.

Intervjuperson 4

Alla intervjupersonerna har sagt att deras kriminalitet eskalerat i och med att de blivit äldre och lärt sig nya och tyngre brott. Brotten har även utvecklats därför att intervjupersonerna varit beroende av droger. Missbruket i sin tur har likaså blivit tyngre och krävt mer av individen. Då intervjupersonerna blev mer och mer erfarna av det kriminella livet blev det svårare att sluta med det eftersom de ansåg att det var något de behärskade och något som inte var skrämmande.

Knark är jävligt dyrt och är man då uppe i fem gram amfetamin om dagen så blir det 1500 kronor om dagen. Sedan började man ju med inbrott och det i sig blir ju en ny drog, det blir en kick.

Intervjuperson 6

Att kriminaliteten och missbruket eskalerat kan relateras till inläringsteorin. Internaliseringen av normerna kan ske undermedvetet i vardagen och bli ett mönster som sätts i ett större sammanhang. Sedan blir dessa mönster något som inte individen reflekterar över utan utför automatiskt (Eresund & Wrangsjö, 2008). Då intervjupersonerna har haft en kriminell vardag och umgåtts med andra kriminella har det skapat sig ett mönster som blivit en självklarhet i tillvaron. Eftersom intervjupersonerna har haft ett kriminellt livsmönster menar de att de har en större erfarenhet av det. Därför har det blivit enklare för dem att fortsätta med det de anser sig själva behärska. Exempelvis blev missbruket inget som individen reflekterade över när det tog en större plats i intervjupersonens liv, som i sig medförde att kriminaliteten ökade.

Flera intervjupersoner nämner att de har haft svårt att rätta sig efter lagar och regler. De hade svårt för auktoritära personer och att någon annan än de själva bestämde över dem. Några intervjupersoner beskriver hur de förr ansåg att individer som följer samhällets lagar och regler, jobbar och sliter för att tjäna pengar bara var idioter. En del intervjupersoner beskriver att de själva oftast blivit svikna av myndighetspersoner som ska representera samhället och att de därför tappat tron på att samhället kan hjälpa dem överhuvudtaget. De menar att de fortsatte bryta mot lagar och regler eftersom de ändå inte kunde få någon hjälp av myndigheterna.

Ja, det var väl det att jag såg att det fanns pengar där och att de levde på ett helt annat sätt och det var väl det som tilltalade mig, sen var det att gå emot alla auktoritära personerna som jag hade svårt för. Jag föraktade svenssonlivet jätte mycket.

Intervjuperson 5

I tidigare forskning nämns hur personer med ett avvikande beteende oftast har föräldrar med liknande problematik (Stattin & Andershed, 2002). Om intervjupersonerna har haft föräldrar som även de har haft ett avvikande beteende och som väljer att inte följa samhällets lagar och regler är risken stor att barnen inte heller gör det. Becker (2006) talar om begreppet utanförstående som kan relateras till denna problematik. Det kan vara att föräldrarna ser de som följer samhällets lagar och regler som utanförstående och att de har fel synsätt. På så sätt

fortsätter intervjupersonerna sitt avvikande beteende eftersom de anser att de själva har rätt och de andra har fel.

5.2 Familjeförhållande

De flesta av våra intervjupersoner har upplevt att deras uppväxt har spelat en stor roll på deras kriminella beteende. De beskriver att de haft dysfunktionella familjeförhållanden där deras föräldrar brustit i uppfostran. De berättar även att det har varit brist på kärlek från föräldrarnas sida och att det förekommit våld.

Själv är jag ju då uppvuxen i en väldigt dysfunktionell familj. Mamman är alkoholist, pappa är arbetsnarkoman och de skilde sig när jag var 7 år gammal. Hon var ju väldigt, väldigt stygg mot mig, redan som barn, hon låste in mig på vinden när pappa jobbade. Jag fick verkligen alltid, var dag när jag kom hem från förskolan, jag var 6 år, så skulle jag sjunga; var tog den lilla fula loppan vägen och jag ska måla hela världen lilla mamma. Gjorde jag inte det så fick jag stryk, och gjorde jag det så fick jag också stryk men inte så mycket. Det berodde på, det handlade lite grann om vilket humör hon var på, hur full hon var.

Intervjuperson 3

I tidigare forskning beskrivs det att om ett barn har föräldrar som själva har ett missbruk eller om föräldrarna brister i sin omsorg för barnet kan det leda till att barnet senare utvecklar ett avvikande beteende och blir kriminell själv (Stattin & Andershed, 2002). Det kan även kopplas till Banduras (1977, 1995) se (Hwang & Nilsson, 2011) self-efficacy vilket betyder självförtroende samt modellinläringen. En persons självförtroende skapas i samband med hur bra individen tror sig denne kan lösa olika händelser. Ju högre självförtroende personen har desto bättre kan denne hantera problematiken. Ett barn som kommer från dåliga familjeförhållanden har möjligtvis inte fått det stöd denne behöver från vuxna och på så sätt kan denne ha svårt att hantera vissa händelser. Om sedan föräldern själv har en viss problematik som denne inte kan hantera, eller som hanteras på ett felaktigt sätt kan barnet lära sig att hantera problemen på liknande sätt.

Våld inom familjen är något som flera intervjupersoner nämner att de har upplevt. De berättar vidare att både de själva samt andra personer i familjen har varit utsatta för våld i form av misshandel under stora delar av deras uppväxt. Samma beteende har intervjupersonerna sedan lärt sig använda mot andra människor. En utav intervjupersonerna nämner även att våldet ibland har varit en täckmantel som rop på hjälp. Intervjupersonen använde sig utav våld för att få uppmärksamhet för att någon skulle se och älska denne för vad den är, det vill säga se bakom den yttre fasaden.

Jag har väl alltid känt mig väldigt, väldigt utanför som barn, och är uppvuxen med stryk och sexuellt utnyttjande. Jag har varit väldigt, väldigt våldsamt. Jag har slagit först och frågat sen "---" Jag har varit väldigt, väldigt bråkigt barn så jag slogs ju redan i förskolan. Så som man behandlar ett barn, så behandlar barn andra, det är jag helt övertygad om. Jag var nog inte lätt att tycka om. Den viktigaste personen som borde tyckt om mig, det var ju min biologiska mamma, men hon visade aldrig att hon tyckte om mig.

Intervjuperson 3

Bandura (1977, 1995) se (Hwangs & Nilssons, 2011) talar om modellinlärning och menar att ett barn kan lära sig ett nytt beteende genom att observera andra personer runtomkring. Intervjupersonerna kan ha agerat aggressivt då de själva har blivit bemötta med våld i sin uppväxt. Detta kan även kopplas till Hwangs och Nilssons (2011) teori om positiv förstärkning. Den positiva förstärkningen kan ges vid fel tillfälle och kan därmed uppmuntra till ett fortsatt avvikande beteende. Flera intervjupersoner nämner att de varit försummade som barn och den lilla uppmärksamheten som de har fått har oftast varit då intervjupersonerna uppvisade fel beteende. Fastän intervjupersonen kan ha fått negativ uppmärksamhet har de ändå vid dessa tillfällen syntts och därför har det avvikande beteendet upprepats.

De flesta intervjupersoner har även nämnt att flera i deras släkt har haft problem med missbruk eller kriminalitet och att det kan ha påverkat dem undermedvetet.

Innan jag hamnade i missbruk så var jag redan kriminell eftersom jag är uppväxt hos en kriminell familj, och min far var kriminell och åkte in och ut på kåken, så jag tog väl vid där. Jag hamnade själv där väldigt tidigt, som 13 åring blev jag inlåst för första gången ”...” Alltså, min släkt är sådana som jag, och alla är nästan döda idag förutom min bror som slet sig av. Hela min släkt är narkomaner och alkoholister, både på min mors och min fars sida.

Intervjuperson 2

Som tidigare nämns beskriver Stattin och Andershed (2002) att barn som har ett normavvikande beteende oftast har föräldrar med liknande problematik och som oftast är kriminella eller missbrukare. Banduras (1977, 1995) se (Hwang & Nilsson, 2011) menar att barn kan bli påverkade av föräldrarnas beteende. Genom observation kan barn efterlikna föräldrarnas beteende och är en förälder kriminell ökar risken för att barnet även blir det i framtiden.

Samtliga intervjupersoner berättar att de saknade kärlek från de vuxna, framförallt från sina föräldrar. I intervjuerna framkommer det även att mellan intervjupersonernas föräldrar saknades det kärlek. Intervjupersonerna har även berättat att de i sin tur har haft svårt att visa kärlek till andra människor, exempelvis har de haft svårt att visa kärlek till sina barn. Samtidigt ändrades vissa intervjupersoners tankar om kärlek när de själva fick barn genom att de började förstå hur mycket en förälder kan älska sitt barn. Vidare nämner intervjupersonerna att de har strävat efter att bli älskade av sina föräldrar gång på gång. Strävan efter att bli uppmärksammat och älskad av sina föräldrar har för de flesta intervjupersonerna uppvisats med misshandel från föräldrarnas sida. På så sätt har barnen tappat hoppet om kärleken. Det har visat sig i deras vuxna liv då de accepterat att de inte är värda att älskas. Problematiken som uppstått mellan intervjupersonen och föräldrarna kan kopplas till inlärningsteorins positiva förstärkning. Eresund och Wrangsjö (2008) nämner att ett ouppmärksammat barn som blir uppmärksammat vid fel tillfälle kommer fortsätta med det avvikande beteendet för att åter bli sedd. Barnet kan uppleva att utskällningen eller slagen är negativa, men eftersom barnet endast får uppmärksamhet vid dessa tillfällen fortsätter det avvikande beteende och därmed ses det som positiv förstärkning. Intervjupersonernas föräldrar kan ha uppmärksammat sina barn vid fel tillfällen vilket lett till att intervjupersonerna fått ett fel inlärt beteende som sedan fortsatt i vuxen ålder.

Fyra intervjupersoner har inte haft föräldrar med en kriminell bakgrund. De resterande två berättar att bara den ena föräldern har varit kriminell. De intervjupersoner som haft föräldrar med en kriminell bakgrund beskriver hur det avvikande beteendet varit accepterat i hemmet. Intervjupersonernas uppväxt har varit dysfunktionell där värderingarna och normerna skiljer sig från samhällets. Familjerna har accepterat det avvikande beteendet som våld och därför tyckt att andra personer som inte slagit sina barn har varit utanförstående. En intervjuperson berättar att även inbrott och liknande olagliga handlingar har alltid varit accepterat inom släkten som lärts ut och överförts från generation till generation. Dessa värderingar blev något som intervjupersonen behärskade och levde upp till.

Man vet ju vad som är rätt och fel kanske inte allt, beroende på ens uppväxt och så, vilka normer det är där hemma. Finns det inte mycket normer så blir du uppfostrad så. "... " Jag blev aldrig straffad hemma för att jag gjorde nått fel. Jag kunde få mycket stryk, men inte av sådana anledningar. Jag fick jätte mycket stryk hemma, men inte av att jag gjorde någonting som var fel på det viset, så jag behövde inte var jätterädd för att ha gjort inbrott eller någonting, det var accepterat, det var ett sätt att försörja sig om man säger så "... " Jag kunde det, jag kan det, jag lärde mig det från barnsben och sen har jag ju lärt mig leva på det viset. När man alltid har levt så, så är det ingenting som skrämmer mig.

Intervjuperson 2

Becker (2006) nämner att det är konsekvenserna som styr ens avvikelseimpulser, har personen inte mycket att förlora på ett avvikande beteende är risken större att handlingen utförs. Dessa avvikelseimpulser kan ha med personens uppväxt att göra då föräldrarna skiljt sig ifrån det övriga samhällets sedvänjor. Intervjuperson 2 bekräftar det av den orsaken att det avvikande beteendet alltid varit accepterat i släkten. Även det här kan kopplas till inlärningsteorin som handlar om observation och dess betydelse för individen (Eresund & Wrangsjö, 2008). Intervjupersonen kan ha observerat de andra familjemedlemmarna och på så sätt tagit efter det avvikande beteendet. Återigen kan detta även kopplas till Stattins och Andersheds (2002) beskrivning av föräldrarnas påverkan på sina barn. Föräldrarnas avvikande beteende, så som missbruk eller kriminalitet, kan föras över till barnet.

Samtliga av intervjupersonerna har levt med båda sina föräldrar. Fyra av sex intervjupersoner har upplevt skilsmässa i barndomen. Intervjupersonerna har påverkats negativt av föräldrarnas dysfunktionella relation till varandra. Därför anser de att skilsmässan inte haft någon större påverkan på dem, då relationen till föräldrarna redan innan varit trasig. Däremot beskriver en intervjuperson känslorna kring föräldrarnas skilsmässa som en bidragande faktor till att tron på de vuxna minskade.

Sen skilde de sig "... " det var ganska smutsigt, det var inte en vanlig skilsmässa och sen så började jag spåra ur på mitt håll, men fram till dess hade jag en bra uppväxt. "... " Någonstans där så tappade jag min tro på vuxna faktiskt, men det är ju något som jag kommit på nu efteråt, all tillit och sådär, då sket jag i min familj, vännerna gick före allt och alla.

Intervjuperson 5

Bartol (2011) beskriver hur ensamstående föräldrar kan ses som en riskfaktor eftersom risken är större att de kommer i kontakt med andra riskfaktorer så som dålig ekonomi eller konfliktfyllda relationer. Skilsmässan i sig kanske inte leder till att barnet får ett avvikande beteende, men de riskfaktorer som föräldern kan komma i kontakt med kan öka risken för ett barns avvikande beteende. Becker (2006) menar att ett avvikande beteende varierar över tid och kan ses ur ett statistiskt perspektiv, det vill säga hur mycket individen avviker från genomsnittet. Skilsmässa ses idag inte som ett avvikande beteende eftersom det inte avviker från genomsnittet. Flera intervjupersoner bekräftar det genom att de menar att skilsmässan inte haft någon större betydelse för dem när det gäller deras kriminella utveckling.

Flera intervjupersoner nämner att de har varit fosterhemsplacerade som unga. Placeringarna har till en början upplevts som en ny start, men efterhand har det inte fungerat eftersom intervjupersonerna inte känt tillhörighet till fosterfamiljen, vilket ledde till att intervjupersonerna valde att rymma därifrån.

Mamma var ju alkoholist och fick anmälningar på sig redan när jag var barn, så jag har ju haft med socialen att göra sen jag gick i blöjor ”---” ett av mina största minnen jag har av fosterfamilj, är att jag hör fosterpappan säga; men herregud det finns ju inget hopp för henne, hon är ju redan formad, vi kan aldrig göra om henne. Jag satt inne på mitt rum och hade dörren öppen och de pratade i köket och jag bara tänkte; jaha okej, det finns inget hopp för mig, jag är redan formad. Gud det glömmet jag aldrig, så jag rymde ju därifrån också såklart.

Intervjuperson 3

Stattin och Andershed (2002) beskriver hur dåliga hemförhållanden kan leda till att ett barn bli fosterhemsplacerat. När barnet väl är fosterhemsplacerat kan barnet ha svårt att anpassa sig till den nya situationen och känna ett utanförskap. Citatet kan även kopplas till stämplingsteorin. Johansson och Lalander (2010) menar att individen kan uppfattas som avvikande av andra och till slut kan denne själv acceptera denna stämpel och identifiera sig med den. Intervjupersonerna kan ha accepterat stämplingen vilket kan vara anledningen till att de valde att rymma därför att de inte kände gemenskap med de andra i fosterfamiljen.

5.3 Vänner

Samtliga intervjupersoner nämner att de vänner de har haft har själva varit kriminella och även äldre än dem själva. De äldre vännerna har lärt intervjupersonerna nya sätt att begå brott och liknande. Oftast har de mött de äldre kriminella vännerna på ungdomsvårdsskolor eller liknande institutioner. Det är oftast också vännerna som har introducerat intervjupersonerna för drogerna och i och med det har kriminaliteten eskalerat ju äldre de blivit.

Jag var på en ungdomsvårdsskola, det klart att vännerna har haft betydelse för mina brott. Det jag inte kunde det lärde jag mig där. Jag var ju 11 år när jag kunde stjäla en bil och gjorde det när jag var 12.

Intervjuperson 1

En del av intervjupersonerna beskriver oftast att de sett upp till sina äldre vänner och att de gärna velat vara som dem. Samtliga intervjupersoner berättar att de varit mer osäkra som barn och haft svårt att finna sin identitet. Då

intervjupersonerna inte kunnat bearbeta denna osäkerhet har de istället sökt sig till de äldre kriminella vännerna. De har oftast blivit påverkade av sina vänner på ett negativt sätt vilket kan ha lett till att intervjupersonerna fortsatt på den kriminella banan. En del intervjupersoner nämner även att de kände en tillhörighet när de var med sina vänner. Eftersom vännerna haft en liknande bakgrund som intervjupersonerna och kommit från liknande hemförhållanden kunde de identifiera sig mer med dessa vänner. Samtidigt beskriver en del intervjupersoner att de själva har sökt sig till dessa vänner i hopp om att uppleva spänning och nya kickar.

Jag har alltid haft äldre vänner, folk i min egen ålder har inte haft så mycket att säga enligt mig, tyckte de bara var barn. De som jag såg som mina vänner, de var ju kriminella. När jag hade det dåligt umgicks jag med kriminella och de påverkade mig på ett destruktivt sätt, antingen genom att ge mig en lina eller en joint och om det var någon som var taskig slogs man om det. "---" När jag gick med andra vanliga människor tänkte jag; vafan vad vet de om problem? Vad vet de om misär? Jag kände gemenskap bland de andra som också hade en fucked up bakgrund.

Intervjuperson 4

Inom den tidigare forskningen beskrivs vänner som en yttre faktor som kan påverka den enskilde individen till att begå brott. Om vännerna är kriminella är risken stor att individen också blir kriminell. Barn med ett avvikande beteende kan oftast ha svårt för att hitta vänner i sin egen ålder och därför umgås de oftast med äldre personer. Det kan bero på att individen ser upp till äldre vänner och att de blir en slags förebild för individen som de har mer gemensamt med (Bartol 2011). Inlärningsteorin kan även kopplas till det då Eresund och Wrangsjö (2008) menar att inlärningsteorin kan ske undermedvetet. Genom observation kan individen lära sig av andra enbart genom att betrakta dem. På så sätt kan intervjupersonerna lära sig det avvikande beteendet genom att observera sina äldre vänner och eftersom en del av intervjupersonerna sett upp till sina äldre vänner blir det en stor påverkan på dem.

Becker (2006) nämner att avvikarkarriär är en process som individen genomgår tills denne blir stämplad. Stämplingen får individen då han/hon har accepterat den i interaktion med erfarna avvikare och därmed ser fördelarna med den avvikande handlingen. Gemensamt för gruppen är att de delar etiketten avvikare och sitter i samma sits. Avvikargruppen kommer att utveckla en subkultur med gemensam syn på hur de ska leva, därmed se de andra som utanförstående.

Intervjupersonerna såg fördelarna med att umgås med kriminella så som spänning, pengar och att de hade mer gemensamt. De hade lättare att förstå varandra eftersom de hade likande bakgrund. Intervjupersonerna valde att missbruka med sina vänner, istället för att bearbeta problematiken. Intervjupersonerna tillsammans med sina vänner utvecklade en subkultur där missbruk, inbrott och andra avvikande handlingar godtogs och de såg ner på människor som arbetade och tjänade pengar på ett lagligt sätt. Eftersom intervjupersonerna var unga och osäkra kan stämplingen som avvikare haft en större påverkan på deras identitetssökande därför att de gärna ville känna en tillhörighet.

5.4 Skola

Samtliga av intervjupersonerna ångrar att de gjorde dåligt ifrån sig i skolan som medförde att de enbart gick ett fåtal år i skolan. Det ledde till att samtliga av

intervjupersonerna inte fick fullständiga betyg. Av intervjuerna framgår det att det finns flera anledningar till varför intervjupersonerna hade svårt med skolan. En utav intervjupersonerna har varit understimulerad och därmed blivit lätt uttråkad vilket resulterade i att denne hade svårt att sitta kvar i klassrummet. En annan intervjuperson berättar att hon var en utåtagerande person och fick därför stå mer i skamvrån än vid lektionsbänken. Med åldern upplevde intervjupersonen att lärarna var rädda för intervjupersonen och därför valde hon att inte gå mycket i skolan. Personen upplevde att det har påverkat henne negativt för att hon kände sig stämplad av sina lärare och klasskamraterna. Denna stämpel kände intervjupersonen att hon var tvungen att leva upp till.

Jag stod nog mer i skamvrån än vad jag satt vid lektionsbänken. Det är för att jag var väldigt störig och utåtagerande. Sen i högstadiet var lärarna skit rädda för mig och därför gick jag inte heller i skolan mycket, utan jag fick anpassad skolgång. "---" Jag fick absolut en stämpel på mig. När jag gick i skolan i första klass var det några tjejer och några killar som jag träffade igen när jag gick i sjunde klass. "... " De här tjejerna som jag gick i första klass tillsammans med, de visste att jag skulle komma, och de hade redan spridit ett ryckte om mig i skolan, att akta er för (IP3) för hon är galen. Så det första jag gjorde när jag kom till skolan i sjunde klass det var att nita en tjej. Det kändes som de stod uppradade och bara titta på mig för att se vilken person jag var, så att absolut, det är någonting som har förföljt mig hela livet. "... " Det blir en ond cirkel, jag kan ju säga att det är ju inte många gånger jag tyckte det var så där roligt att smälla någon på käften, men det är en image, det är en mask och det är för att få behålla min fasad helt enkelt, eller få behålla min plats.

Intervjuperson 3

Beckers begrepp om tidsperspektiv, långtids- och korttidsperspektivet, förklarar förhållningsättet som individen har i olika sammanhang (Cuff & Payne, 1992). Då intervjupersonerna hade dåliga hemförhållanden kan de ha haft svårt att sikta på långtidsperspektivet som exempelvis att bli läkare. Istället fick de koncentrera sig på korttidsperspektivet, vilket kan ha handlat om att bara klara av att ta sig till skolan och få slutgiltiga betyg. Eftersom intervjupersonerna redan var stämplade av omgivningen som avvikare och senare identifierade sig med denna stämpel, kan det ha blivit svårt att till och med klara av korttidsperspektivet, det vill säga skolarbetet.

En annan intervjuperson berättar att i och med att denne hade ett missbruk var det svårt att sköta skolan eftersom kriminalitet gav mer pengar och tillfredsställelse än skolan.

Det funkade inte riktigt med skolan. När jag satt i skolan tyckte jag; vem fan behöver skola. Jag tjänar mer pengar än vad många andra föräldrar gjorde. Jag gick runt med 20 000 i fickan när jag var 17-18 år. "... " Sen klart det inte fungerar heller, när man har ett missbruk och är kriminell, så funkade det inte att gå i skolan för du kan inte sköta det. Man kan dölja det till en viss del, men till slut går det ut över skolan. De accepterar inte folk som är våldsbenägna och så där. Jag har blivit avstängd flera gånger och då fick jag ett visst rykte. Det funkade inte så bra i skolan.

Intervjuperson 4

Även detta citat kan kopplas till Beckers lång- och korttidsperspektiv (Cuff & Payne, 1992). Denna intervjupersons långtidsperspektiv kan möjligtvis vara att kunna försörja sin familj. Att få en bra utbildning som kan ge intervjupersonen den ekonomin som denne önskar tar lång tid. Istället fokuserar intervjupersonen på korttidsperspektivet som är att försörja sig på ett kriminellt sätt som leder till att skolarbetet upptar mindre plats och anses inte vara lika viktigt. Becker (2006) nämner att det är konsekvenserna som styr ens avvikelseimpulser. Konsekvenserna har mindre värde för vissa individer av den orsaken att de har mindre att förlora om de följer sina impulser. Intervjupersonen kan ha svårt för att se konsekvenserna inom kriminaliteten eftersom viljan att tjäna pengar är större.

Flera av intervjupersonerna har varit på ungdomsvårdsskolor. Deras syn på dessa skolor är negativ då de anser att det har gjort mer skada än nytta av att vistas där. På ungdomsvårdsskolorna bildades ett hat mot samhället som sedan fanns kvar ända till vuxen ålder.

Då jag kom in på ungdomsvårdsskolor blev det jättehårt. Det är mycket värre att sitta på sådana ställen än på fängelse. Man blev mycket hårdare straffad när man var 13 än när man var 30. De trodde väl att de skulle kunna skrämman en till avhållsamhet, genom mycket isolering och våld. De slog på en och sådant för hat mot samhället. Har de slagit tillräckligt länge på dig så gör det inte ont längre. Det har präglat mig mycket, ett jävla hat och det är ju inte bara mot samhället, det är ju hat överhuvudtaget som jag har. Det är ju en drivkraft, kärleken och hatet är lika starka drivkrafter, så att jag har aldrig känt mig precis hjälpt, inte på den tiden när det började. Jag har vart i sådant sen jag nästan föddes, och sen så blev jag straffad för det och inlåst för första gången när jag var 13.

Intervjuperson 2

Cuff och Payne (1992) menar att inlärningsprocessen är en kontinuerlig process under hela livet. Individen lär sig nya saker hela tiden. En individ kan ha haft en positiv jaguppfattning, men efter en vistelse på en institution kan individens jaguppfattning bli negativ. Ändringen av jaguppfattningen kan bero på att individen blivit påverkad av otrevliga upplevelser på institutionen. Flera intervjupersoner berättar om upplevelsorna från ungdomsvårdsskolorna som negativa för att det har förekommit våld. De berättar även att de lärt sig utföra nya brott av äldre kamrater från ungdomsvårdsskolorna och att det på så sätt har bidragit till tyngre brott. Detta kan förklaras utifrån inläringsteorin som beskriver att ett nytt beteende kan läras genom att observera andra (Eresund & Wrangsjö, 2008). På så sätt kan intervjupersonerna ha lärt sig nya brott när de vistats på ungdomsvårdsskolorna genom att ha kommit i kontakt med andra barn som har ett avvikande beteende.

En tredjedel av intervjupersonerna anser att skolan hade kunnat fånga upp och hjälpa dem. Intervjupersonerna nämner att de inte blev sedda av personalen för vem de var, utan kände sig tvungna att leva upp till det rykte som de hade fått. Becker (2006) menar att avvikelse inte är en handling i sig utan beror på personens uppfattning av handlingen i interaktion med omgivningen. Intervjupersonerna kände att de vuxna i omgivningen såg ner på dem, vilket medförde att de själva såg ner på sig själva.

5.5 Ekonomi

Samtliga av intervjupersonerna har haft föräldrar som har arbetat under deras uppväxt, varav två har haft enbart den ena föräldern som har arbetat. Vidare nämner intervjupersonerna att ingen av dem har upplevt att det har varit svårt att få arbete.

Nej, jag har inte haft större problem med att få jobb. Jag har jobbat även när jag var aktiv. Jag har jobbat inom vården, men som sagt jag har alltid varit väldigt noga med mitt yttre, så att de inte har kunnat peka på mig och sagt; titta där kommer en sådan där knarkare.

Intervjuperson 3

Utseendet har varit betydelsefullt för intervjupersonen för att inte bli stämplad som avvikare. Becker (2006) nämner att en avvikelse sker i samspel med omgivningen. Omgivningen har inte sett intervjupersonen som en avvikare och därför har denne inte heller blivit stämplad. Eresund och Wrangsjö (2008) nämner att inlärning sker undermedvetet i vardagen som sedan bli till ett mönster. Intervjupersonerna har haft föräldrar som arbetat och därmed tagit efter betydelsen av att ha ett arbete. Denna inlärning kan ha haft en inverkan på dem när de har gjort sig tillgängliga på arbetsmarknaden.

En annan intervjuperson beskriver att ekonomin varit väldigt dålig i hushållet under uppväxten. När väl denne börjat tjäna pengar och kunde försörja sin familj kändes det positivt fastän pengarna tjänades på ett olagligt sätt.

Jag hade inte ett skit när jag växte upp, att jag kunde gå och ge min morsa pengar och handla mat och så till henne, det fick mig att känna mig som en man. Jag ljög alltid för min mamma. När hon inte hade pengar frågade hon inte vart de kom ifrån.

Intervjuperson 4

Bartol (2011) nämner att risken är stor att ett barn hamnar i kriminalitet om föräldrarna är fattiga eller arbetslösa. Eftersom ekonomin var dålig i hushållet och intervjupersonen insåg hur mycket pengar som kunde tjänas på den kriminella marknaden tog intervjupersonen chansen till att tjäna dessa pengar för att kunna försörja sin familj.

5.6 Bostadsområde

Enbart en av intervjupersonerna har upplevt att det har funnit kriminalitet i bostadsområdet där de har växt upp. De flesta av intervjupersonerna har känt sig trygga i området.

Jag är uppvuxen i en liten stad, där finns det också segregerade områden, inte lika mycket som i stora städer, men det är där jag är uppvuxen. "---" Det fanns kriminalitet i bostadsområdet, min granne var ju langare. Men jag kunde känna mig trygg i området, jag känner mig hemma där, eftersom jag kan identifiera mig med en annan etnisk bakgrund som de flesta i området har.

Intervjuperson 4

Intervjupersonen nämner att denne växt upp i segregerade områden. Mellgren (2011) menar att människor som är bosatta i sämre områden har en lägre tillit till

varandra, vilket bidrar till en ökad oro i grannskapet och på så sätt kan även kriminaliteten öka. Då intervjupersonen berättar att det förekommit kriminella grannar kan det ha skapats en lägre tillit bland grannarna i bostadsområdet och i och med det kan kriminaliteten ha ökat.

Utifrån tidigare forskning nämner Brisson och Roll (2012) att bostadsområdet kan vara en riskfaktor när det gäller ungas kriminalitet. Det är viktigt att ha förtroendefulla relationer till sina grannar för att öka tilliten och på så sätt minska kriminaliteten i bostadsområdet. Av intervjuerna framkommer det att de flesta intervjupersonerna har varit trygga i sina bostadsområden, dock har de varit spänningssökande och därför sökt sig ifrån bostadsområdet till andra umgängen.

Eresunds och Wrangsjös (2008) inlärningsteori handlar om att observera andra vilket kan resultera i att individen själv efterliknar det avvikande beteendet. Utifrån ovanstående citat benämns det att grannen var en langare och att det förekom kriminalitet i bostadsområdet. Som tidigare nämnts var grannen en förebild för intervjupersonen och hade därmed ett stort inflytande på denne. Genom att ha observerat grannen kan intervjupersonen blivit påverkad på ett negativt sätt som senare bidragit till dennes avvikande beteende.

6. DISKUSSION

Detta avsnitt utgår från fyra underrubriker som är diskussion av syftet och frågeställningen, diskussion av teori, diskussion av metoden samt diskussion av resultat och analys. Under samtliga underrubriker har författarna haft en reflektion kring resultatet och studiens syfte.

6.1 Diskussion av syftet och frågeställningen

Syftet med examensarbetet har varit att undersöka hur yttre faktorer har påverkat den enskilde individen till att begå brottsliga handlingar. Vi anser att vi har fått svar på vår frågeställning då vi har ställt relevanta frågor och därmed fått riktiga svar. Det insamlade materialet har kunnat styrkas genom den tidigare forskningen och teorin. Däremot har olika yttre faktorer fått olika mycket plats i resultatet. Avsnitten som berör vägen in i kriminalitet och framförallt familjeförhållanden har fått mycket plats, vilket kan ha berott på vår frågeguide då vi hade fler frågor kring familjeförhållanden, men också på grund av att intervjupersonerna har betonat familjeförhållandenas betydelse för deras kriminella utveckling. Samtidigt har alla teman haft betydelse för att kunna svara på syftet och få en djupare förståelse av faktorerna som kan bidra till avvikande beteenden som senare kan leda individerna in i kriminalitet.

6.2 Diskussion av teori

Teoridelen består av symbolisk interaktionism, stämplingsteori och inlärningsteori. Till en början tänkte vi utgå ifrån stämplingsteorin men för att få en större förståelse av intervjupersonernas upplevelser kring yttre faktorer påverkan valdes det att utöka med den symboliska interaktionismen. Inlärningsteorin presenteras i teoridelen som en nödvändighet för att kunna komplettera det insamlade materialet och för att resultatet skulle kunna presenteras ur olika synvinklar. Det har varit enkelt att finna samband mellan teorierna och det insamlade materialet. Dock kan vi ifrågasätta om det verkligen

är så enkelt för kriminella individer att bortse från den dominerande normen som råder i samhället och istället bryta mot lagen. Ur det insamlade materialet har det framkommit att intervjupersonerna egentligen vet vad som är rätt och fel och skyller inte sin kriminalitet på någon annan. Om de nu vet vad som är lagligt och olagligt hur kommer det sig att de ändå begår kriminella handlingar? Är det så enkelt som att intervjupersonerna har lärt sig kriminella handlingar genom att ha observerat andra i längre utsträckning att de till slut internaliserat och normaliserat handlingarna? Kan det vara att intervjupersonerna ser de dominerande normerna på ett annorlunda sätt? Samtliga intervjupersoner talar om hur det känt sig stämplade. Den stämplingen kan ha resulterat till att de har valt det avvikande beteendet och gått mot normerna. Becker (2006) nämner att individen kan ses som utanförstående, men samtidigt kan denne se andra som utanförstående. Kriminella individer kan se att de som följer den dominerande normen i samhället som utanförstående och på så sätt anse att de själva har rätt när de bryter mot lagen.

Becker (2006) beskriver även en typologi över avvikande beteenden utifrån omgivningens reaktioner på den enskilde individen. Om en individ har blivit felaktigt stämplad kan det få konsekvenser om individen accepterar stämplingen. Det finns även individer som aldrig upptäcks som kriminella och är därmed hemliga avvikare. Omgivningen kan tro att de inte är avvikare eftersom de aldrig blivit upptäckta och på så sätt får de inga konsekvenser för sitt handlade, utan fortsätter med kriminaliteten. Stämplingen har betydelse för individens jaguppfattning och därför är det viktigt att omgivningen är försiktiga när de stämplar individer. En felaktig stämpling kan leda till enorma konsekvenser då individen speglar sig med omgivningens syn på sig själv och blir någon annan än den är. Det är betydelsefullt att inte enbart se individens handlingar utan se vad de bakomliggande orsakerna är.

6.3 Diskussion av metoden

Studiens mål har inte varit att göra några generaliseringar, utan endast att få dessa sex personers uttalanden om hur yttre faktorer har påverkat dem till att begå brottsliga handlingar. Därför anser vi att den kvalitativa metoden i form av intervjuer passade bättre än den kvantitativa. Att använda den kvalitativa metoden i examensarbetet gav oss möjlighet till att ställa följdfrågor och få en djupare förståelse av de yttre faktorernas betydelse. Dock märktes det en skillnad mellan den första och sista intervjun. I slutet var vi mer införstådda och bekväma vilket gjorde att vi lättare kunde be intervjupersonerna om att utveckla sina svar. Flera av intervjupersonerna talade skånska med en grov dialekt som gjorde att vi hade svårare att förstå dem, vilket även försvårade transkriberingarna då det tog längre tid att sammanställa svaren. En enkätundersökning kanske hade underlättat språkproblematiken, men samtidigt hade vi då förlorat deras djupa reflektioner kring de yttre faktorernas påverkan. Eftersom studien sträcker sig över cirka tio veckor var antalet intervjupersoner begränsade. Kanske hade vi fått rikare och skiljaktiga resultat om vi hade haft mer tid för fler intervjuer. Samtliga intervjupersoner har varit tillmötesgående och positiva till intervjuerna som har underlättat den kvalitativa metoden.

Som vi nämnt tidigare i studien är det betydelsefullt att vara kritisk mot sitt eget arbete. De möjliga felkällorna som kan ha uppstått i undersökning är att intervjupersonerna inte gett oss uppriktiga svar i avsikt att ge oss de svar de tror att vi vill ha. På så sätt kan intervjupersonerna justera verkligheten och utelämnat viktiga yttre faktorer som de har blivit påverkade av. Det finns en möjlighet att

intervjupersonerna skyller ifrån sig sina handlingar på omgivningen och menar att det är omgivningen som har lärt dem hur de ska bete sig. Ses det utifrån teorin blir slutsatsen korrekt, men den kan även medföra en förvrängd bild av verkligheten till studien eftersom det är enklare för intervjupersonerna att se andras misstag än sina egna.

6.4 Diskussion av resultat och analys

Resultatet av vår studie visar på att för flera intervjupersoner har spänningen och kicken haft en betydelse. Strävan efter spänningen och kicken kan ha varit orsak till att intervjupersonerna har haft ett irrationellt tänkande, där de inte såg konsekvenserna av deras handlande. Då intervjupersonerna inte hade någon att prata med om spänningen och kicken blev det att de fortsatte utföra sina handlingar och anslöt sig till de kriminella vännerna. I intervjuerna framkom det att det inte fanns många vuxna som intervjupersonerna kunde vända sig till, som såg dem för vad de var och inte för vad de gjorde. Vi anser att det är viktigt att se det avvikande beteendet som ett rop på hjälp istället för att ignorera individen.

Ett återkommande ämne i intervjuerna är hur familjeförhållandena har sett ut för intervjupersonerna. De har alla uttalat sig om att det har varit en av de mest betydande faktorerna som påverkat deras väg in i kriminalitet. De flesta har även varit medvetna om att normerna och reglerna under deras barndom varit olikt andra familjers samt att dessa har varit avvikande. Föräldrarna beskrivs oftast som våldsbenägna och aggressiva och att deras aggressioner har gått ut över intervjupersonerna. Händelserna har resulterat i att intervjupersonerna nämner att de inte upplevde någon kärlek eller trygghet från sina föräldrar när de var barn och att det i sin tur ledde till en osäkerhet hos dem. Osäkerheten hos intervjupersonerna har oftast visat sig i form av att de haft ett dåligt självförtroende, men ändå lyckats hålla en hård fasad utåt. Vissa intervjupersoner nämner även att minst en förälder har haft ett missbruk vilket även det påverkat dem på ett negativt sätt. Ett par intervjupersoner nämner också att föräldrarna och/eller släktingarna varit kriminella och att detta inte ansågs vara avvikande inom familjen. På så sätt har de haft en positiv attityd för kriminaliteten som senare lett till att intervjupersonerna inte förstod konsekvenserna av sitt handlande på ett allvarligt sätt. Dysfunktionella uppväxtförhållanden bedömas som riskfaktorer och ju fler riskfaktorer ett barn utsätts för desto större är risken att barnet blir kriminell. Stattin och Andershed (2002) bekräftar det genom att de menar att om ett barn har ett avvikande beteende oftast har föräldrar som har ett missbruk eller en kriminell bakgrund. Det som kan diskuteras är varför det tog lång tid innan denna problematik blev uppmärksammas hos intervjupersonerna. Att ha en dysfunktionell relation med sina föräldrar under ens uppväxt och inte bearbeta det kan vara traumatiserande och sårbart för ett barn. Då individen är sårbar kan det i sig medföra att denne blir mer påverkad av sitt spänningssökande och kicken, därmed kan individen lättare dras in i kriminalitet. Det är viktigt att vuxna runtomkring ett barn uppmärksammar och vägleder denne i rätt riktning. I intervjuerna framkommer det inte bara att de vart brist på vägledning från föräldrarnas sida utan även kärlek. Brist på kärlek är ännu en ytterligare faktor som bidrar till att individen kan hamna i kriminella kretsar och kan vilja döva sin problematik med hjälp av droger. En ond cirkel kan då uppstå för individen, vilket gör det svårare att dra sig ur problematiken.

I tidigare forskning nämner Bartol (2011) att skilsmässor och ensamstående föräldrar ses som ett avvikande beteende och att de kan komma i kontakt med

andra riskfaktorer som senare kan leda till att individen hamnar i kriminalitet. Fyra av sex intervjupersoner nämner att deras föräldrar har skilt sig och att detta har påverkat dem, men att det inte varit av den orsaken de blev kriminella. Vi själva anser att skilsmässor och ensamstående föräldrar inte är en avvikelse, då det idag är allt vanligare att skilja sig. Skilsmässodiskursen bekräftas av Beckers (2006) stämplingsteori om hur omgivningen kan påverka individens jaguppfattning. Skilsmässor ses idag inte som ett avvikande beteende eftersom det har blivit allt vanligare och på så sätt anses det inte längre som normbrytande. Detta kan vara en anledning till varför individen inte känt sig påverkad av skilsmässan, eftersom de inte blev stämplade som avvikare av just den orsaken.

Vänner har haft betydelse för utvecklingen av det avvikande beteendet hos intervjupersonerna. De har beskrivit hur de påverkar varandra till missbruk och/eller andra kriminella handlingar. Intervjupersonerna har berättat hur de lärt sig nya brott av sina äldre vänner och att kriminaliteten på så sätt eskalerat hela tiden. Det insamlade materialet kan jämföras och styrkas av den tidigare forskningen. Bartol (2011) menar att vänner kan vara en riskfaktor då individen kan inspireras av äldre vänner och vilja efterlikna deras beteende. Även Eresunds och Wrangsjös (2008) inlärningsteori kan kopplas till det eftersom en individ kan genom observation efterlikna andras avvikande beteende. En diskussion som kan föras om den yttre faktorn, vänner, kan vara huruvida den enskilde individen söker sig till de äldre kriminella vännerna eftersom de har en liknande livsstil, eller om individen genom observation lärt sig det avvikande beteendet. Detta är svårt att svara på, men självklart kan en individ bli påverkad av andra i omgivningen. Diskussionen kan även ses utifrån Beckers (2006) teori om avvikarkarriär som handlar om att individen blir avvikare genom interaktion med andra avvikare. Här formar individen sin identitet vilket gör att de vuxnas uppmärksamhet är av stor betydelse för individen. När individen väl har format sin identitet och skapat en gemenskap med avvikargruppen kan det bli svårt för individen att bryta de kriminella handlingarna.

I intervjuerna framkommer det att det enbart är två personer som anser att skolan hade kunnat fånga upp dem och hjälpa dem att bearbeta känslorna kring utanförskapet. Känslan som intervjupersonerna beskriver är att de kände sig annorlunda jämfört med sina jämnåriga vänner. Istället blev intervjupersonerna placerade på ungdomsvårdsskolor som gjorde dem mer skada än nytta. Där uppstod det ett hat mot samhället, de lärde sig andra normbrytande handlingar samt accepterade stämpeln som avvikare. På grund av att intervjupersonerna hade dysfunktionella familjeförhållanden och en skolgång som var besvärlig innebar det att två stora skyddsfaktorer saknades. Hade skolan fångat upp intervjupersonerna och hjälpt dem att bearbeta sin problematik hade kanske stämplingen varit mindre. Samtidigt är det intressant att endast två intervjupersoner anser att de hade kunnat bli hjälpta då dagens dominerande syn är att skolan har ett stort ansvar för att fånga upp de barn som avviker från lektionerna.

Samtliga intervjupersoner nämner att det inte har haft några större problem med att få arbete. Anledningen kan vara att de har varit noga med sitt utseende men kanske kan det även bero på att alla hade föräldrar som arbetade under deras uppväxt. Kanske har den onda cirkeln som flera intervjupersoner beskriver tagit sitt slut? Arbetsmarknaden ser intervjupersonernas kunskap istället för deras gamla handlingar som exempelvis missbruk.

Idag ses vissa bostadsområden som mer segregerade än andra. Den dominerande samhällssynen kan beskriva dessa områden som ekonomiskt instabila och tätbefolkade. Brisson och Roll (2012) nämner att de som bor i de segregerade bostadsområdena inte håller en hög nivå när det gäller utbildning. Dessa faktorer är i sig en risk för befolkningen i området och kan på så sätt leda till kriminalitet. Ur intervjuerna framkommer det att intervjupersonerna upplevt att de bostadsområden de växt upp i har varit trygga. Vår reflektion kring ämnet är att flera intervjupersoner i studien har varit äldre och därför inte upplevt att de växt upp i ett segregerat område. Det kan bero på att det förr inte fanns segregerade bostadsområden i lika stor utsträckning som idag. Det är endast en yngre intervjuperson med utländsk bakgrund som uttalat sig om att ha växt upp i ett segregerat bostadsområde där kriminalitet har förekommit. En annan reflektion kring varför intervjupersonerna inte upplevt bostadsområdet som en yttre faktor för kriminaliteten, kan vara för att de haft en etnisk svensk bakgrund och växt upp i villaområden. Om vi hade intervjuat fler med en utländsk bakgrund kunde vi kanske fått ett annat resultat.

Både den tidigare forskningen och resultatet visar att det finns flera yttre faktorer som kan påverka en individ till att hamna i kriminalitet. I intervjuerna framkom det att flera intervjupersoner blivit påverkade av att de inte upplevt kärlek och trygghet från familjen. De har istället varit med om traumatiska upplevelser så som våld, missbruk och kriminalitet. De själva menar att dessa riskfaktorer har fört dem till den kriminella banan. Dock vill vi understryka att fastän ett barn växer upp under dysfunktionella förhållanden betyder det inte att denne kommer utveckla ett kriminellt beteende, men risken ökar.

Med utgångspunkt av denna studie vill vi föreslå att vidare forskning skulle kunna utföra en djupare undersökning med fler intervjupersoner om känslornas betydelse för kriminaliteten. Intressant skulle vara att se vilka känslorna är som uppstår hos ett barn som växer upp i en dysfunktionell familj och vad har känslorna för betydelse när det gäller att utföra brottsliga handlingar. Vidare forskning skulle även kunna vara att ta reda på vilka de förebyggande insatserna bör vara för att kunna hjälpa individer som befinner sig i riskzonen för att utveckla ett kriminellt beteende. Fokus bör ligga på vilka de yttre faktorerna är som påverkar individerna allra mest och hur det kommer sig att dessa yttre faktorer har en så stark inverkan på dem.

7. REFERENSLISTA

- Andersson, T (2001). *Kriminell utveckling: tidiga riskfaktorer och förebyggande insatser*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
- Bartol, A M, (2011) *Criminal behavior: a psychological approach*. New Jersey: Prentice Hall
- Becker, H S, (2006). *Utanför: avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv
- Brisson D & Roll S (2012) *The Effect of Neighborhood on Crime and Safety: A Review of the Evidence*. Journal of Evidence-Based Social Work, 9:4, 333-350.
- Bryman, A (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Cuff, E. C. & Payne, G. C. F. (red.) (1992). *Samhällsvetenskapliga perspektiv*. [Ny uppl.] Göteborg: Korpen
- Denscombe, M (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Ekbohm T, Engström G, Göransson B, (2011) *Människan, brottet, följderna: kriminalitet och kriminalvård i Sverige*. Stockholm: Natur & kultur
- Eresund, P & Wrangsjö, B (2008). *Att förstå, bemöta och behandla bråkiga barn*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Hilte, M (1996). *Avvikande beteende: en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur
- Hwang, P & Nilsson, B (2011). *Utvecklingspsykologi*. 3., rev. utg. Stockholm: Natur och kultur
- Johansson, T & Lalander, P (2010). *Vardagslivets socialpsykologi*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Kvale, S & Brinkmann, S (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Meeuwisse, A & Swärd, H (2002) *Perspektiv på sociala problem – några positioner* I: Meeuwisse, A & Swärd, H (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur, sid 99
- Mellgren, C (2011). *What's neighbourhood got to do with it?: the influence of neighbourhood context on crime and reactions to crime*. Malmö : Malmö högskola, 2011
- Nationalencyklopedin (2013:1) *Uppslagsverk*. ><http://www.ne.se/brottslighet>< (2013-05-23)

Nationalencyklopedin (2013:2) *Uppslagsverk*.
><http://www.ne.se/sok?q=kriminell>< (2013-05-23)

Statens folkhälsoinstitut (2013) *Uppslagsverk för barn och unga*.
><http://www.fhi.se/Handbocker/Uppslagsverk-barn-och-unga/Risk--och-skyddsfaktorer-/>< (2013-05-23)

Stattin, H & Andershed, H (2002) *Psykologiska, neuropsykologiska och biologiska faktorer – betydelse för utveckling av sociala anpassningsproblem I*: Meeuwisse, A & Swärd, H (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur, sid 228-235

8. BILAGOR

Bilaga 1: Frågeguiden

Bilaga 2: Utlåtande från etiska rådet

Tema 1 – vägen in i kriminalitet

1. Varför tror du människor hamnar i kriminalitet?
2. Varför tror du att du personligen hamnade i kriminalitet?
3. Hur skulle du beskriva dig själv som person (innan och under)?
4. Vad tror du bidrog till att du började med kriminalitet? Någon specifik händelse?
5. Hur blev du bemött av familj, vänner, skola och samhället?
6. Vilken tror du var den största orsaken till att du valde att leva som du gjorde?
7. Skulle samhället på något sätt kunnat hindra dig från att falla in i ett kriminellt beteendemönster?
8. Hur ser du på samhället?
9. Hur tror du samhället ser på dig? (Utstött?)

Tema 2 – Familjeförhållanden

10. Är du uppväxt med både mamma och pappa?
11. Hur såg er relation ut under tiden du begick brott?
-Innan du begick något brott?
12. Kände du att du hade det tryggt hemma?
13. Ser du någon av dina föräldrar, syskon eller vänner som förebild?
14. Har någon av dina föräldrar haft en kriminell bakgrund?
-Har det i sådana fall påverkat dig tror du?
15. Tror du att ditt liv hade sett annorlunda om du hade växt upp i en annan miljö?

Tema 3 - Skola

16. Hur ser du idag på din skolgång?
-Betyg
17. Skulle skolan kunnat hindra dig på något sätt från att börja med brottsligheten?

Tema 4 - Vänner

18. Vad för slags vänner hade du under din barndom? Äldre?
19. Förändrades brotten ni begick med tanke på att ni blev äldre? (varför?)
20. Tror du att dina vänner har haft någon påverkan på ditt kriminella beteende?

Tema 5 – Ekonomi

- 21. Arbetar du?
- 22. Har du upplevt att det någon gång varit svårt att få arbete?
- 23. Arbetade dina föräldrar under din barndom?

Tema 6 – Bostadsområde

- 24. Vad var det för slags bostadsområde du bodde i under din barndom?
Bodde kvar vid påbörjandet av K?
- 25. Upplevde du att det förekom mycket kriminalitet i ditt bostadsområde?
- 26. Kände du dig trygg i ditt bostadsområde?
- 27. (Tror du att du inte hade begått brott om du kom från ett annat bostadsområde?)
- 28. Hur ser du på din framtid?
- 29. Är det något mer du vill tillägga? Något som vi har glömt att fråga om?

MALMÖ HÖGSKOLA

Malmö högskola / Fakulteten för Hälsa och samhälle

Etikrådet

Sekreterare Lena Winslow

UTLÅTANDE

2013-04-12

Dnr HS60-2013/453:7

Projekt: Yttre faktorer som leder till brottsliga handlingar

Student/er: Muharema Hodzic, Elian Astour

Handledare : Lars G Eriksson

Föredragande: Ingrid Bolmsjö

Etikrådets utlåtande

Etikrådet rekommenderar att projektet genomförs efter det att tillstånd från KRIS inkommit att intervjuer får genomföras.

Ingrid Bolmsjö
Etikrådet vid Fakulteten för hälsa och samhälle, Malmö högskola

Postadress	Besöksadress	Tel	Fax	Internet	E-post
Malmö högskola Fakulteten för Hälsa och samhälle 205 06 Malmö	Malmö sjukhusområde Jan Waldenströms g 25	040-665 74 54	040-665 81 00	www.mah.se	lena.winslow@mah.se